

Een verlicht ontwaken uit Nederlands Grootste Nachtmerrie?

De postures van Salah Edin en Abid Tounssi

Pepijn de Groot (3513769)
Eindwerkstuk bachelor Nederlandse Taal en Cultuur
Afdeling: Moderne Letterkunde
Docent: Laurens Ham
Datum: 19 juni 2017
Aantal woorden: 6887

It's the rap scholar, here to make a dollar
Try an' follow, guaranteed to make you holler
Check it out!

Das EFX, 'Rap Scholar', *Generation EFX*.

Inhoudsopgave

1. Inleiding. Neerlandici - opgelet, drukken wil ik niet de pret, maar wanneer is hiphop toch aan zet?!	7 – 9
2. Theoretisch/methodologisch kader. Posture: terug naar de auteur, voorwaarts naar de rapper	11 – 18
2.1 De postureanalyse van Meizoz	11 – 12
2.2 Posture in de neerlandistiek	13 – 14
2.3 Hiphopstudies	15 – 17
2.4 Hiphop en islam	17 – 18
2.5 Corpusverantwoording	18
3. Analyse	19 – 39
3.1 Salah Edin. “Wat jij in mij ziet, dat zal je dan ook krijgen”	19 – 30
3.1.1 Artiestennaam: Salah Edin	19 – 20
3.1.2 Albumhoesfoto: Salah Edin als Mohammed B.	20 – 22
3.1.3 Songteksten: stigma’s en stereotypering	22 – 23
3.1.4 Samples: indicaties van authenticiteit	24
3.1.5 Videoclips	25 – 29
3.1.6 Mediaoptredens	29 – 30
3.2 Abid Tounssi	31 – 39
3.2.1 Artiestennaam: Abid Tounssi, de “door Allah gekozen naam”	31
3.2.2 Voorstelling ‘Het Spijt Me’	32 – 33
3.2.3 Samples: hartmonitor en politiesirenes	33 – 34
3.2.4 Videoclip ‘Het Spijt Me’: gebedsruimtes en klaslokalen	34 – 38
3.2.5 Mediaoptredens: hiphop als “al het negatieve”	38 – 39
4. Conclusie	41 – 42
5. Discussie	43
Literatuur	45 – 47
Appendices I t/m VII	49 – 62

1. Inleiding

Neerlandici - opgelet, drukken wil ik niet de pret, maar wanneer is hiphop toch aan zet?!

In het artikel 'Listen - I'm not dissin but there's something that you're missin' (2013) pleit hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde Geert Buelens voor letterkundige studie naar songteksten. Het valt hem op dat er weinig cultural studies over "laaglandse cultuurproducten" zijn gepubliceerd: "Dat is jammer, want zowel semiotisch als cultuurkritisch valt er over deze gevallen veel interessants te vertellen." (118) Als "spectaculair geval" van "inspirerende voorbeelden" attendeert hij de lezer op internationale "*rap* en *hiphop studies*". (118) In zijn besluit citeert Buelens uit een essay van Marc Kregting over de Nederlandse band Doe Maar: "'onderzoek naar songteksten lijkt legitiem omdat het een geestesgeschiedenis kan blootleggen' (Kregting 2006: 112). Welaan, dan. Misschien moeten we daar eens mee beginnen." (128-9)

"*Word up*", mompelde ik bij lezing.¹ Pardon, de strekking van dergelijke *slang* is allicht geen gemeengoed. Buelens' opdracht ten spijt lijkt men in de neerlandistiek namelijk nog niet te zijn begonnen met hiphopteksten ontsleutelen. Laat ik me uitdrukken in gangbare termen: het pleidooi voor onderzoek naar songteksten in letterkundige context, met name het deel over hiphop, klinkt me als muziek in de oren. Om aan te haken bij de aan hiphopveteraan KRS-One ontleende titel van Buelens' pleidooi zou ik willen rappen: neerlandici - opgelet, drukken wil ik niet de pret, maar wanneer is hiphop toch aan zet?!

Nu, want ik wil aantonen dat de beproefde methode van postureanalyse goed toe te passen is op een hiphop-/rapcasus² die ik niet letterkundig, maar "as an interesting art form

---

¹ Hiphopliefhebber Vivien Waszink, als lexicograaf werkzaam bij het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL), schreef het boek *Woord! De taal van Nederhop* (2013). De titel verklaart zij als volgt: "*Woord!* komt van het Engelse *word*, *word up*, of *word is bond*, wat zoiets als 'zo is het' of 'afgesproken' betekent." (Waszink 111)

² Rap en hiphop worden vaak door elkaar gebruikt. Rap, afkorting van *rhythm and poetry*, heeft betrekking op muzikale uitingen en hiphop op een subcultuur waarvan rap een van de uitingsvormen is. Om wederom KRS-One aan te halen: "Rap is something you do, Hip Hop is something you live." Ik gebruik de twee door elkaar.

in its own right” zal bestuderen. (Buelens 2011: 500) De postureanalyse van Jérôme Meizoz is populair in de letterkundige neerlandistiek. Zij focust op auteurs(re)presentatie en heeft aandacht voor zowel verbale als non-verbale elementen. Die focus is bruikbaar voor de casus van Abid Tounssi (1980), een in Alphen aan den Rijn geboren Marokkaanse Nederlander die bekend werd als rapper Salah Edin. Sinds 2016 treedt Tounssi in de openbaarheid onder zijn eigen naam om spijt te betuigen van zijn muziek. Uitzonderlijk aan deze casus is dat Tounssi twee postures heeft die zich stroef tot elkaar verhouden, waarvan het jongste (Tounssi) expliciet het oudste (Salah Edin) bestrijdt.

Salah Edin bracht in 2007 zijn Nederlandstalige debuutalbum *Nederlands Grootste Nachtmerrie* (verder: *NGN*) uit.³ Op de cover staat de artiest afgebeeld als Mohammed B(ouyeri), de moordenaar van Theo van Gogh. Het album opent met een politieachtervolging, waarna Edin rapt: “Nederlands Grootste Nachtmerrie, jong, moslim, Marokkaan (...) terrorist, jihadstrijder, aanslagvoorbereider / alles wat slecht is om met vingers naartoe te wijzen.” (Salah Edin 2007a) Met zijn album positioneert Salah Edin zich in een politiek-maatschappelijke discussie over de Marokkaanse en islamitische gemeenschap in Nederland. Heersende vooroordelen over moslimjongeren spelen een prominente rol in zijn zelfpresentatie. Hoe de rapper die vooroordelen op zichzelf betreft kan goed geanalyseerd worden door te letten op authenticiteit, een kernwaarde in hiphop. Welke hiphopeigen authenticiteitsstrategieën gebruikt Salah Edin voor de creatie van het posture van Nederlands grootste nachtmerrie?

Tounssi’s islamitische geloofsovertuiging lijkt een sleutelrol te spelen in zijn spijtbetuiging. In een Facebookbericht op de artiestenpagina van Salah Edin is te lezen: “Het is 10 jaar geleden dat ik me eerste officiële album uitbracht! Vandaag de dag maak ik geen

---

³ Het album *NGN* opent met het nummer ‘NGN’. Deze notatie – album cursief, nummer tussen aanhalingstekens – gebruik ik in deze scriptie.

muziek meer en vraag ik jullie vanuit het hart om het ook geen aandacht meer te geven. Ik wil me spijt betuigen aan iedereen die ik misleid, verleid of voorgelogen heb. Ik vraag vergeving voor mijn daden en nalatenschap als artiest en persoon. Ik hoop hiermee een nieuwe weg in te slaan en alles in het teken van mijn schepper te kunnen voortzetten.” (Salah Edin Facebook 2017) Waar Salah Edin zijn islamitische achtergrond gebruikt voor provocatieve raps zet Tounssi zijn geloofsovertuiging in om zich te verontschuldigen voor zijn muziek. Niet alleen in mediaoptredens verkondigt Tounssi spijt; hij tourt zelfs met een *spoken word*-voorstelling genaamd ‘Het Spijt Me’.

De fascinerende situatie waarin één biografisch persoon onder twee (artiesten)namen in de openbaarheid is getreden maakt deze casus geschikt voor een vergelijkende postureanalyse. Authenticiteit en de islam spelen een belangrijke rol in beide postures en zijn daarom kernbegrippen van deze scriptie. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt: hoe functioneren authenticiteit en islam in de postures van Salah Edin en Abid Tounssi en hoe verhouden de postures zich tot elkaar wat betreft authenticiteit en islam?

In de analyse, het leeuwendeel van deze scriptie, wordt vaak verwezen naar appendices. Het is raadzaam om bij verwijzing de genoemde appendix te raadplegen omdat de uitvoerigheid ervan het zicht op het geanalyseerde materiaal verruimt. Voorafgaand aan de analyse wordt in het theoretisch/methodologisch kader ingegaan op de postureanalyse van Meizoz en de instrumentalisering daarvan in de neerlandistiek. Omdat we te maken hebben met een moslimrapper die later de islam gebruikt om muziek af te zweren, wordt in het kader ook aandacht besteed aan inzichten uit hiphopstudies die betrekking hebben op authenticiteit en de islam. Zonder die inzichten is deze casus niet te begrijpen.

2.Theoretisch/methodologisch kader

Posture: terug naar de auteur, voorwaarts naar de rapper

2.1 De postureanalyse van Meizoz

Postureanalyse past in een tendens van hernieuwde aandacht voor auteurschap.⁴ Met behulp van dit kader, waarin ik ook hiphopstudies bespreek, hoop ik de rapper in de schijnwerpers te kunnen zetten. Voordat ik de omgang met posture in recente neerlandistische publicaties bespreek, ga ik in op het werk van de grondlegger van het onderzoek naar *postures littéraires*: de Zwitserse literatuurwetenschapper Jérôme Meizoz.

In 'Modern Posterities of Posture' (2010) zet Meizoz zijn posture-opvatting uiteen. Hij gebruikt posture om na te gaan hoe autorepresentatie (zelfrepresentatie) en heterorepresentatie (representatie door anderen) van auteurs bijdragen aan hun positionering in het literaire veld. Dit analysetype is vooral toegepast op literatoren, maar is eveneens geschikt om uitspraken te doen over rappers. De aandacht binnen de posturestudie voor pseudoniemen en voor een combinatie van discursieve en non-discursieve elementen in representatie kunnen bij toepassing lonen om de postures van Tounssi in kaart te brengen.⁵

Postures komen tot stand in een "interactive process" waarbij in de heterorepresentatie verschillende actoren als journalisten en critici een rol spelen. (84) Mijn corpus bevat bronnen met heterorepresentatie, maar de nadruk ligt in deze scriptie op autorepresentatie.⁶ Wel is er aandacht voor wat Laurens Ham "representatie van de

---

⁴ In 'Een veelstemmig verhaal. Auteurschap in de *Geschiedenis van de Nederlandse literatuur*' (Bouwmeester, Geerdink en Ham 2015) stellen de auteurs dat "het onderzoek naar auteursrepresentatie de afgelopen jaren een grote vlucht heeft genomen". (227) Soortgelijke signaleringen zijn te vinden in Vandevoorde, Sergier en Van Zoggel (2014) en Rovers (2012). Rovers zet de terugkeer af tegen de verminderde aandacht voor de auteur onder invloed van Russisch formalisme, New Criticism en Roland Barthes' idee van 'de dood van de auteur'.

⁵ Hoewel de postureanalyse vaak is toegepast om onderzoek te doen naar auteursrepresentatie, is het geen strikt letterkundig instrumentarium. Meizoz schrijft dat posturestudie bedoeld is om verbanden tussen gedrag en tekst te onderzoeken. "[B]y using this concept the fields of rhetoric and sociology can be drawn into literary studies, which I believe to be an important asset." (85)

⁶ Heterorepresentatie analyseren, zoals bij postureanalyse van auteurs vaak wordt gedaan aan de hand van kritieken uit kranten, is bij *NGN* minder zinvol. De hiphopkritiek is minder geïstitutioniseerd dan haar literaire evenknie: invloedrijke digitale platforms als *StateMagazine* en *ML75* zijn inmiddels offline en receptie – in hiphopkringen vaak *geframed* als 'haat' – vindt met name plaats op fora en YouTube.

heterorepresentatie” noemt.⁷ (Ham 2015: 56, 84) Daarbij wordt heterorepresentatie in de autorepresentatie weergegeven: Salah Edin gebruikt bijvoorbeeld vooroordelen over moslimjongeren in zijn autorepresentatie als nachtmerrie.

Een belangrijk indicator voor posture is het pseudoniem: “a statement marking a new enunciative identity as distinct from the one provided by the nationstate.” (84) De biografische persoon Tounssi begeeft zich onder twee namen in het publieke domein: Salah Edin⁸ en Abid Tounssi. Door onder zijn eigen naam ‘Het Spijt Me’ op te voeren, versmelten artiest en biografische persoon in het tweede posture. Behalve op namen en andere vormen van tekst (discursieve elementen) wordt in posturestudie gelet op non-discursieve elementen: gedrag, kleding, haardracht, accessoires. Dit noemt Meizoz een “dual observation track”. (85) Postureanalyse legitimeert het gezamenlijk bestuderen van teksten en visueel materiaal en de duale observatie maakt het mogelijk om een representatief beeld te geven van een artiest die behalve teksten ook een albumhoes en videoclip gebruikt in zijn autorepresentatie. Als een posture eenmaal gecreëerd is, schept het verwachtingen voor verder gedrag van een auteur of rapper. Het lijkt alsof breken met verwachtingen ten grondslag ligt aan het posture van Tounssi: de biografische persoon weigert nog langer conform het posture van Salah Edin te handelen, waarop Tounssi onder zijn eigen naam de publieke ruimte betreedt om vergiffenis te vragen voor dat oude posture.

---

⁷ Ik gebruik dit concept verder in de bewoording ‘gerepresenteerde heterorepresentatie’.

⁸ De naam Salah Edin verwijst naar een islamitisch strijder uit de twaalfde eeuw. Meer hierover in paragraaf 3.1.1.

2.2 Posture in de neerlandistiek

Meizoz' notie van posture waaide in 2007 over naar de neerlandistiek. In 'De muzikale verwijzing als positioneringsmiddel' (2007) introduceerde Gillis Dorleijn het begrip als instrument om muzikale verwijzingen in literair werk van Joyce, Couperus en Nijhoff te interpreteren als positie-innames. De postureanalyse heeft sindsdien navolging gekregen in vakpublicaties, waarbij opvalt dat posture vaak verschillend wordt geïnstrumentaliseerd. De publicaties overziend lijkt er geen consensus te bestaan over welke (f)actoren posturecreatie beïnvloeden. Zo ziet Dorleijn posture als vorm van autorepresentatie waarvan de auteur via discursieve ("verbale *zelfmanifestaties*") en non-discursieve elementen ("het geheel van non-verbale gedragingen van de auteur om *zichzelf* te presenteren") de enige vormgever is. (244, cursiveringen door mij) Daniël Rovers daarentegen definieert posture als "de literaire identiteit, ofwel de som van de oordelen en anekdotes die over een auteur de ronde doen" (35) en lijkt de auteursinvloed op posturecreatie juist te minimaliseren.⁹

Over de vraag welke representaties of percepties van de auteur onder de noemer posture vallen lijkt evenmin overeenstemming te bestaan. Jeroen Dera (2012) onderscheidt imago en posture – vergelijkbaar met respectievelijk hetero- en autorepresentatie – en maakt daarmee de vereniging van die twee onder de posture-paraplu ongedaan. Een bruikbaar onderscheid dat Dera maakt, ontleent hij aan het poëticamodel van Wiljan van den Akker en betreft het tekstinterne en tekstexterne posture. (465) Deze postures wil ik niet scheiden, maar het is goed om een onderscheid te maken tussen tekstintern en tekstextern materiaal, in casu rap- en *spoken word*-uitingen (tekstintern) en mediaoptredens (tekstextern).

---

⁹ In de eindnoot gaat Rovers uitgebreider in op posture en lijkt hij oog te hebben voor de rol van de auteur in de totstandkoming van posture. Rovers maakt, net als Dorleijn, onderscheid tussen de non-discursieve ("bijvoorbeeld het kleedgedrag en de houding in interviews") en discursieve dimensie van posture. Aan de hand van een voorbeeld, waarin Meizoz een polemisch publiek optreden van Houellebecq interpreteert als gebaseerd op figuren uit diens roman, stelt Rovers tenslotte: "Het publieke, geësceneerde optreden van de auteur gaat daarmee integraal deel uitmaken van het oeuvre." (Rovers 251-2)

Een van de recentste toepassingen van Meizoz' notie is Laurens Hams proefschrift *Door Prometheus geboeid* (2015). Ham gebruikt posture om te onderzoeken hoe vijf moderne auteurs autonomie en autoriteit vormgeven. Ham kiest, om terminologische verwarring te voorkomen, "zo consequent mogelijk voor de meizozaanse begrippen". (33) Behalve die consequentie biedt Ham een voordeel ten aanzien van deze casus door posture niet te betrekken op de positie van auteurs in een (literair) veld, maar in een politiek-maatschappelijk kader. Meizoz' stellingname dat "[p]osture (...) only makes sense in relation to position in the literary field" is mij te straf en te zeer gericht op een veld waarin mijn casus niet speelt, namelijk het literaire. (Meizoz 84) Hams andere kritiekpunt op de literatuursociologische aanpak betreft de neiging om auteurs te vatten in modellen of typologieën. Ham heeft in zijn studie "het principe van singulariteit méér recht gedaan" en heeft dus betracht om meer oog te hebben voor uniciteit dan gebruikelijk is in literatuursociologische studies. (35)

Behalve dat genoemde voordelen de werkdruk van deze scriptie verlagen – een Nederlands hiphopveld en een rapperstypologie opstellen is mij iets te ambitieus – schikt een aanpak à la Ham omdat Salah Edin zich met *NGN* positioneert in een politiek-maatschappelijke discussie over de islam in Nederland. Rekenschap geven van Tounssi's islamitische achtergrond is dan ook cruciaal voor deze analyse. Het streven om singulariteit recht te doen betekent voor deze postureanalyse dat er gebruik wordt gemaakt van inzichten uit hiphopstudies.

2.3 Hiphopstudies

Voordat ik hiphopstudies behandel, wil ik me als onderzoeker positioneren en benadrukken dat ik twee petten op heb: als liefhebber en beoefenaar van rap ben ik *insider* in de hiphopcultuur.¹⁰ Volgens Justin Williams neemt de ‘interpretative community’ van hiphopluisteraars eigen ervaringen mee in de interpretatie van teksten. (2010: 203) Doel van deze scriptie is niet om objectieve postures van Salah Edin en Abid Tounssi vast te stellen; postureanalyse is “een bij uitstek interpretatieve praktijk” en mijn analyse wordt dus gekleurd door een hiphopachtergrond. (Ham 32)

Authenticiteit is een kernwaarde in de hiphopcultuur. Volgens Kembrew McLeod kunnen muzikale, uiterlijke en talige hiphopuitingen verschillen per lokale *rapscene*, maar “one concept that is commonly invoked is authenticity.” (1999: 135-6) In een analyse van Ice Cube’s muziek beweert Adam Krims dat een samenvallen van artiest en persoon belangrijk is voor de authenticiteitsstrategie die inherent is aan (gangster)rap.

“[W]hile the identity formed in the song (...) is as virtual, in a sense, as that of any singing or rapping voice in a song, the production of that identity serves a dual purpose. ‘The Nigga Ya Love to Hate’ here is both persona [O’Shea Jackson] and artist [Ice Cube], the formation of the necessary collapse of the two which one may see as synonymous with ‘keeping it real’.” (2007: 95)¹¹

---

¹⁰ Ik heb hiphopalbums gerecenseerd en artiesten geïnterviewd voor de website *Hiphop In Je Smoel* tussen 2010 en 2012. Ook heb ik columns over hiphop geschreven en heb ik over het Nederlandse hiphopcircuit geblogd op <https://ikkomrond.wordpress.com>. Tussen 2007 en 2012 heb ik muziek opgenomen en als rapper opgetreden.

¹¹ Saillant detail is de overeenkomst tussen de titel van Ice Cube’s nummer en het vierde nummer van *NGN* genaamd ‘Geliefd Om Gehaat Te Worden’.

Dat werpt een ander licht op het conceptuele model van auto- en heterorepresentatie van Ham. (37) Als vormgevende instanties van de autorepresentatie van auteurs noemt hij biografische persoon, auteur, verteller en personages. In rapmuziek is eveneens sprake van een biografische persoon en auteur, maar hoe het lyrisch subject in rapteksten te interpreteren - als verteller of als personage? Mijn voorstel is om het *lyric ik* – het ik zoals het vorm krijgt in de *lyrics* van rappers¹² - als combinatie van verteller en personage te beschouwen, en te bombarderen tot een derde instantie die naast biografische persoon en auteur bijdraagt aan de vormgeving van autorepresentatie. Afgaand op Krims' observatie is mijn these dat het *lyric ik*, in wisselwerking met de andere twee instanties, ingezet wordt om de authenticiteit van het vertelde te benadrukken.

Kort wil ik hier stilstaan bij een basisingrediënt van menig rapnummer, *samples*. “Artistic appropriation is the historical source of hip-hop music and still remains the core of its technique and a central feature of its aesthetic form and message”, aldus Richard Shusterman. (1991: 614) Sinds de begindagen van hiphop, toen muziek evenementgericht was en nog niet via geluidsdragers de publieke ruimte had betreden, gebruiken dj's andermans platen om nieuwe, dansbare nummer te creëren. (Dimitriadis 2004: 421) Indertijd werd gesampled met een esthetisch oogmerk: draagt het 'geleende' bij aan de dansbaarheid? Public Enemy zette samples in voor politieke doeleinden. In hun nummers zijn regelmatig fragmenten uit radioshow's of toespraken van Malcolm X te horen. Producer Hank Shocklee meent dat Public Enemy behalve vermaak ook informatie verschaft: “What we wanted to create was kind of like a 'reality record'. (...) [W]hat you heard in the streets is now back in the record again.” (McLeod & Dicola 2011: 238) Zo pas ik de door Dorleijn gebruikte analyse van

---

¹² De term *lyric ik* wil ik munten om onderscheid te maken tussen geschreven rapteksten en performance. Als de nadruk wordt gelegd op het opvoeren van een raptekst, ligt de nadruk op de performatieve kant. Met *lyric ik* hoop ik een instantie te scheppen die losstaat van het optredende-ik: in de voordracht zijn *lyric ik* en auteur moeilijk te scheiden, tenzij er sprake is van *freestyle* - dan wordt de ik geïmproviseerd.

muzikale verwijzingen als positie-innames aan op een hiphopcasus door te letten op samplegebruik dat het maken van een 'reality record', ofwel authenticiteit, tot doel heeft.

2.4 Hiphop en islam

Omdat Salah Edin in zijn autorepresentatie vaak verwijst naar zijn moslimachtergrond moet stilgestaan worden bij de gespannen verhouding tussen hiphop en de islam. In de Verenigde Staten zijn veel moslimrappers actief. Verwijzingen naar Nation of Islam en Five Percenters – islamitische stromingen die voortkomen uit de burgerrechtenbeweging – zijn alomtegenwoordig; volgens Aidi is hiphopidioom doorspekt met verwijzingen naar Five Percenterideologie. (Aidi 2004)¹³ In de Afro-Amerikaanse hiphopgemeenschap zijn islam en hiphop min of meer complementair. Soennitische rappers, waar ik Salah Edin ook toe reken,¹⁴ kampen met een conflict als het aankomt op hiphop: is muziek wel *halal* (toegestaan)?

Op basis van de Hadith – overleveringen van uitspraken van de profeet Mohammed – wordt daar verschillend mee omgesprongen, schrijft Su'ad Abdul Khabeer. (Khabeer 2007) Voorstanders van rap plaatsen zich in een poëtische traditie van de profeet en stellen dat rappen toegestaan is zolang teksten erop gericht zijn mensen naar het geloof te trekken. Met rap wordt tegen het volk gesproken in een taal die het verstaat. (130-1) Er is echter ook een groep soennitische moslims die hiphop afkeurt. Niet alleen vanwege de veronderstelling dat het materialisme, godslastering en polygamie propageert, maar ook vanwege de muzikale begeleiding. Deze mensen hangen de, via de Hadith overgeleverde, traditie aan dat alle muziek *haram* (verboden) is, op sommige percussie na. In lijn met deze traditie rapt de Amerikaanse groep Native Deen: zij gebruikt louter toegestane percussie en maakt daarmee

---

¹³ "Five Percenter beliefs have exerted a great influence on hip-hop argot and street slang. The expressions "word is bond," "break it down," "peace," "whassup G" (meaning God, not gangsta) and "represent" all come from Five Percenter ideology." (Aidi 2004: 111)

¹⁴ De meerderheid van de Marokkaanse bevolking is aanhanger van de soennitische stroming binnen de islam. Hoewel Salah Edin, voor zover mij bekend, nooit heeft uitgesproken soennitisch te zijn, neem ik vanwege zijn Marokkaanse afkomst aan dat dat wel zo is.

nasheed - een soort a capella muziek. (Khabeer 127-30) Deze inzichten over de verhouding tussen islamitische stromingen en rapmuziek lijken me waardevol voor mijn analyse. Naast authenticiteit is mijn tweede focuspunt het gebruik van de islam in de posturecreatie van Salah Edin en Abid Tounssi.

2.5 Corpusverantwoording

Om tekstinterne posture-elementen van Salah Edin en Abid Tounssi te analyseren richt ik me op respectievelijk *NGN* en de voorstelling 'Het Spijt Me'. Videoclips gebruik ik om non-discursieve elementen te analyseren. Met betrekking tot Salah Edin kies ik de meest politiek gekleurde nummers van *NGN*.¹⁵ Met de publicatie van zijn debuutalbum werd rappen voor Salah Edin "niet langer een handeling maar een identiteitsfactor" die beeldbepalend is in de vorming van het posture: het is de eerste keer dat het (Nederlandse) publiek kennismaakt met de artiest. (Heinich 2003: 130)¹⁶ Met betrekking tot Tounssi is minder materiaal beschikbaar. Dit posture is pas recent geïntroduceerd. Ik analyseer de voorstelling 'Het Spijt Me' en clips die Tounssi heeft gemaakt.¹⁷

Qua materiaal om tekstexterne posture-elementen uit te distilleren baken ik minder strikt af. Ik zal putten uit verschillende interviews. Met betrekking tot Salah Edin focus ik op mediaoptredens rond *NGN* en laat ik mediaoptredens naar aanleiding van zijn tweede Nederlandstalige album, *WOII*, links liggen. Met betrekking tot Abid Tounssi is wederom minder materiaal beschikbaar. Bij mijn analyse zal ik gebruik maken van verschillende interviews uit 2016 en 2017.¹⁸

---

¹⁵ Het betreft 'NGN', 'T.H.E.O. Teleurstelling, Haat, Ergernis & Onbegrip' en 'Het Land Van...'

¹⁶ Heinich schrijft over het belang van publicatie, waarbij "de drie wezenlijke momenten van het identiteitsproces samen[komen], namelijk de zelfperceptie (zichzelf zien als schrijver), de zelfpresentatie (zich als zodanig tonen en zich zo noemen) en de aanduiding (door anderen)". (130) Salah Edin was al rapper voor zijn debuutalbum, maar Nederland kreeg pas met hem te maken dankzij *NGN*.

¹⁷ 'Het Spijt Me' en 'Op de Straat' zijn tot op heden (19-06-2017) gepubliceerd. Laatstgenoemde komt, in iets aangepaste vorm, terug in de voorstelling 'Het Spijt Me'. Van de clip 'Het Spijt Me' wordt in de voorstelling alleen de tekst voorgedragen.

¹⁸ Met 'interviews' bedoel ik interviews in papieren media, op radio, televisie en internet (*YouTube*).

3. Analyse

3.1 Salah Edin. “Wat jij in mij ziet, dat zal je dan ook krijgen”¹⁹

In de maanden voorafgaand aan de release van *NGN* op 7 mei 2007 zijn verschillende nummers²⁰ en videoclipps via internet verspreid, waarvan vooral de videoclip bij ‘Het Land Van...’ aandacht genereert.²¹ Voordat Salah Edin Nederlandstalig debuteerde, trad hij wereldwijd op met Arabische rap. Als tiener rapte hij Engelstalig onder de naam Lord Salah Edin. Lord werd geschrapt toen hij besloot zich in een van zijn moedertalen te gaan uitdrukken: het Arabisch.²²

3.1.1 Artiestennaam: Salah Edin

Volgens hiphopacademica Tricia Rose kiezen rappers artiestennamen “that speak to their role, personal characteristics, expertise, or ‘claim to fame’”. (1994: 36) Antropologe Miriam Gazzah promoveerde op maroc-hop²³ en signaleert dat rapnamen onder Marokkaanse Nederlanders een geloofwaardige en authentieke zelfpresentatie dienen. In namen van deze rappers komt vaak de verbinding tussen de globale hiphopcultuur, het lokale en/of de Marokkaanse achtergrond naar voren.²⁴ (2008: 204-5)

“Omdat ik ook van Arabische afkomst ben, zat ik niet te denken aan een Ice-S of een MC Bladiebla”, zegt Salah Edin tegen *FaceCulture*. (2010) Met zijn pseudoniem haakt Salah Edin niet expliciet aan bij de globale hiphopcultuur, wel bij de Arabische geschiedenis. Zijn

---

¹⁹ Citaat Salah Edin uit een interview op de bonus-dvd bij zijn album. (Salah Edin 2007b)

²⁰ Waaronder ‘Welkom in Alphen’ en ‘0172’. Laatstgenoemde staat ook op *NGN* en verscheen in 2006 al op een Amerikaanse mixtape.

²¹ De videoclip werd gesubsidieerd door het TAX-videoclipfonds. De SGP stelde Kamervragen over de clip en de subsidiëring. (Van Zeil 2007)

²² “Ik ben sowieso geen Lord, bovendien komt die naam uit een fase dat ik vijftien jaar was en net begon met rappen. (...) Salah Edin is krachtiger. Het is geen typische hiphop-naam, maar dat is niet belangrijk.” Salah Edin tegen *State Magazine*. (Benmbarek 2005)

²³ In haar proefschrift onderzoekt Gazzah muziek en identificatie onder Marokkaans-Nederlandse jeugd. Zij gebruikt de term ‘maroc-hop’ waar anderen mocrorap of Maghrap zeggen: primair Nederlandstalige hiphopmuziek van rappers met wortels in de Maghreb, vooral Marokko. Daar hoort Raymzter bij - die amper Arabisch gebruikt - maar ook 3Robi, die veel Arabische *slang* in zijn muziek verwerkt.

²⁴ Als voorbeelden van “an American style of self-naming, using abbreviations and American hip-hop terms” noemt Gazzah onder anderen MC Berber en Raymzter, “a combination of his name Raymond and the one who rhymes (best)”. (205) Verwijzingen naar Marokkaanse *roots* ziet Gazzah bij Soussi-B (van de Marokkaanse Sous-regio) en Casablanca Connect.

artiestennaam is afgeleid van Salah al-Din ofwel Saladin,²⁵ titel van een krijgsheer die Jeruzalem heroverde op de kruisvaarders en zo een heldenstatus vergaarde in de Arabische wereld.²⁶ (Eddé 2011: 1-2) Salah Edin (“mijn echte naam zeg ik liever niet voor de camera”) vertelt dat hij als veertienjarige van Saladin hoorde en zich met hem identificeert: “Ik strijd met woorden, ik ben een poëet, ik ben een generaal, ik ben een strateeg. (...) Wat ik heel erg goed vind van Saladin is dat hij ook rechtvaardig is tegenover andere religies.” (*FaceCulture* 2010) De context van de Arabische held verleent het pseudoniem de nodige *credibility*. Door zijn gelijkenissen met de historische persoon te noemen benadrukt Salah Edin de authenticiteit van zijn artiestennaam.

Het benadrukken van Saladins ruimhartigheid neemt de connotatie van strijd tussen oost (moslim, Arabisch) en west (christelijk, Europees) niet weg. Salah Edin associeert zich vaker met negatieve termen om te spelen met connotaties die hij bij zijn publiek verwacht. Als rapper is hij ‘jihadstrijder op het podium’; volgens hem is Hezbollah “een partij van het volk”, Bin Laden een “vrijheidsstrijder” en zijn Amerika en Israël de terroristen. (Van Stapele 2005; Salah Edin 2007b; *PREMtime* 2007) De provocatieve associaties met ‘moslimgevaar’, zoals de figuur van Mohammed B., dienen de creatie van Salah Edins posture als Nederlands grootste nachtmerrie.

3.1.2 Albumhoesfoto: Salah Edin als Mohammed B.

Laurens Ham en Frans Ruiten zien auteursfoto’s op boekomslagen als drempels tussen fictie en werkelijkheid: zulke foto’s fictionaliseren de lichamelijke auteur of roepen op om het fictionele als autobiografisch te interpreteren. (2010: 153-4) De drempelmetafoor gaat niet

---

²⁵ Youssuf ibn Ayyub (*Tikrit 1137/1138) werd bekend als Salah al-Din wat ‘oprechtheid van geloof’ betekent. (Lambert 2016: 133)

²⁶ In hiphopkringen is het niet vreemd om je te vernoemen naar een historisch leider. De leden van de aan Tupac geaffilieerde Outlawz dragen namen als Kastro, E.D.I. Mean, Yaki Khadafi en Napoleon.

op voor deze casus omdat luisteraars de hoes niet noodzakelijk ‘passeren’ om tot de muziek te komen.²⁷ Toch zal de omslagfoto van *NGN* weinig luisteraars ontgaan zijn wegens de commotie die zij veroorzaakte.²⁸

Albumhoesfoto *Nederlands Grootste Nachtmerrie*. © Ilja Meefout

Salah Edin in *Pauw & Witteman* (28-03-2008) naar aanleiding van *Fitna*, met op de achtergrond Mohammed B. (links) en de albumhoesfoto (rechts).

²⁷ Al is het maar omdat muziek anders geconsumeerd kan worden dan romans, bijvoorbeeld door nummers te luisteren via *YouTube*. Overigens gebruikt TopNotch, dat in februari 2009 het album integraal op *YouTube* plaatste, de albumhoesfoto als achtergrond bij alle nummers van *NGN*.

²⁸ De commotie over de foto kwam tot een hoogtepunt toen Geert Wilders Salah Edin verwarde met Mohammed B. en de albumhoesfoto in de film *Fitna* (2008) gebruikte als foto van B. Salah Edin spande een rechtszaak aan tegen Wilders. De politicus moest Salah Edin uiteindelijk drieduizend euro schadevergoeding betalen.

Kenmerkend voor auteursfoto-omslagen is dat de ik-figuur wordt geïdentificeerd met de auteur. (Ham & Ruiter: 139) In bovenstaande foto – overeenkomstig met de politiefoto van Mohammed B. qua compositie, haar- en klederdracht – vallen misdadiger, stigma en artiest samen in de autorepresentatie van Salah Edin als Nederlands grootste nachtmerrie.²⁹ Het omslag suggereert tegelijkertijd autobiografische (Salah Edin wordt afgebeeld en hij lijkt op Mohammed B.) en heterobiografische elementen van het stigma: elke (baarddragende, kale) Marokkaan kan worden gezien als gevaar voor de Nederlandse samenleving. Door zich te presenteren als boegbeeld van die Marokkaanse gemeenschap dicht Salah Edin zich een martelaarsrol toe: hij trekt zich de stigmatisering persoonlijk aan en bevecht die als artiest. De connotaties die de foto oproept, op basis van de stigmatisering van de Marokkaanse moslim als radicaal, worden daarnaast geprojecteerd op het *lyric ik* dat Salah Edin scheidt op *NGN*.

3.1.3 Songteksten: stigma's en stereotypering

NGN bevat nummers met hiphophematiek als geld, vrouwen, het straatleven en de buurt. (Salah Edin 2007a)³⁰ Het album opent echter met drie maatschappelijk-politiek beladen nummers.³¹ In openingsnummer 'NGN' wordt met een hoorspel van samples de arrestatie van Mohammed B. gesimuleerd en rapt Salah Edin over de sociaaleconomische omstandigheden die bijdragen aan de marginalisering en stereotypering van Marokkanen: werkloosheid, criminaliteit, radicalisme – kortom “alles wat slecht is om met vingers naartoe te wijzen.” Salah Edin betreft dit op zichzelf als “jong, moslim, Marokkaan”. Met dit nummer zet hij de toon voor zijn posture: “het ergste wat Nederlands is overkomen (...) Nederlands Grootste Nachtmerrie, is uitgekomen.” (Appendix I, I)

²⁹ De juxtapositie van artiestennaam en albumtitel op het omslag draagt expliciet bij aan de identificatie met nachtmerrie.

³⁰ Respectievelijk 'Geld'; 'Vrouwetje Is Een Bitch' en 'Samen Huilen, Samen Lachen'; 'Hosselaar' en 'Op De Straat'; '0172'.

³¹ Voor de teksten van de besproken nummers, zie Appendix I. De teksten zijn inclusief eventuele taal- en spelfouten uitgeschreven.

Op het volgende nummer, 'T.H.E.O. Teleurstelling, Haat, Ergernis & Onbegrip', valt het *lyric ik* samen met Mohammed B. tijdens zijn rechtszaak en straf. Het *lyric ik* vraagt of hij als moslim zwaarder is gestraft dan de moordenaar van Pim Fortuyn: "Wat al was ik nou een christen, een Nederlander, geen moslim, buitenlander? / Kreeg ik dan ook achttien jaar, kreeg ik dan ook nog een kans?"³² De ik-verteller rapt over de omstandigheden die hem aanzetten tot de daad – frustratie over de overheid die hem "de rug had gekeerd" en de film *Submission* die "pijnlijk als een brandmerk" was – en duidt zichzelf eerst aan als "verdachte tegenstander", later als "verdachte slachtoffer". In het refrein wordt gerapt: "Nu zit ik vast voor hetgene wat een ander heeft gezegd." (Appendix I, II) Met dit nummer kweekt de rapper begrip voor de frustraties van Mohammed B. als representant van een groep die als zondebok fungeert in een overheersend witte, Europese samenleving.

Op 'Het Land Van...' toont Salah Edin de keerzijde van de 'Nederlandse droom' die eerder was bezongen in een gelijknamig rapnummer van Lange Frans en Baas B. Salah Edin benadrukt de wij-zij-tegenstelling en ontheemdheid met zinnen als "Het land van de hoogste percentage moslimhaters / het land dat is opgebouwd door *onze vaders* / het land dat *ons* ziet als gevaar en terreur / Land van mooie dromen, stelt me teleur" en "Het land waar ik geboren ben maar waar kom ik vandaan? Het land dat mij bestempelt als de kutmarokkaan." In het nummer en de bijbehorende clip probeert Salah Edin de authenticiteit van zijn observaties over "het land waar het journaal niks dan leugens heeft te bieden" te benadrukken met behulp van documentair beeld en geluid. (Appendix I, III, cursiveringen door mij)

---

³² Achttien jaar verwijst naar de strafduur die Volkert van der Graaf werd opgelegd. Van Van der Graafs christelijke overtuiging heb ik geen bewijs kunnen vinden, maar het *lyric ik* rapt het vermoedelijk om een contrast te maken met de islamitische geloofsovertuiging van B.

3.1.4 Samples: indicaties van authenticiteit

Pistoolschoten, politiesirenes, het hameren van een rechter: naast liedteksten worden op *NGN* geluiden gebruikt ter suggestie van echtheid. Een opvallende rol is weggelegd voor *lyrical samples*.³³ Citaten van Van Gogh, Fortuyn en Filip de Winter over moslims en vrijheid van meningsuiting zijn als intertekst in de nummers verwerkt.³⁴ Met die citaten eigent Salah Edin zich een negatieve heterorepresentatie (van hemzelf en van moslims) toe in zijn autorepresentatie. De citaten authenticiseren zijn gerepresenteerde heterorepresentatie.³⁵

Met een beroep op muziekwetenschappers Serge Lacasse en Richard Dyer onderscheidt Justin Williams *autosonic* en *allosonic* (origineel en heropgenomen) en tekstueel gesignaleerd en ongesignaleerd samplen in hiphop. (2014: 189-90; 193-6) Bij tekstueel gesignaleerd lenen wordt in audio benadrukt dat het samples betreft. Dat gebeurt op ‘Het Land Van...’, waar citaten functioneren als brug tussen coupletten en worden ingeleid en van elkaar gescheiden door het geluid van ruis van een radio of tv die wordt afgesteld op een zender.

Salah Edin benadrukt door te samplen niet alleen de authenticiteit van de door hem ervaren moslimhaat (‘luister maar, zo wordt over ons gesproken’) en hypocrisie omtrent vrijheid van meningsuiting, maar levert ermee ook kritiek op *mainstream* media. Zijn raps zijn alternatieven voor en reacties op het beeld dat van Nederland wordt uitgedragen door die media. Een veelgeciteerde analogie van Chuck D is dat rapmuziek de CNN van de zwarte bevolking is; Salah Edin zet zijn muziek in als omroep voor moslimjeugd die geen stem vindt op radio en televisie en toch stereotypering wil bestrijden. (Gazzah 2008: 198)

---

³³ In haar typologie van hiphopsamples onderscheidt Amanda Sewell drie hoofdcategorieën: *structural samples* (de ritmische basis van rapnummers), *surface samples* (decoratie) en *lyric samples* die bestaan uit “comprehensible words or phrases of text”. (Sewell 2013: 23)

³⁴ Voor een overzicht van de gebruikte samples in de eerste drie nummers van *NGN*, zie Appendix II.

³⁵ 2Pac presenteert zichzelf en andere Afro-Amerikaanse rappers (Ice Cube, Paris, KRS-One, Public Enemy) als “America’s Worst Nightmare” op ‘Words of Wisdom’. (2Pac 1991) Op het nummer rapt 2Pac over de levensomstandigheden van Afro-Amerikanen en de wraak die zal volgen op discriminatie. 2Pac gebruikt echter geen samples maar louter tekst.

3.1.5 Videoclips

De videoclips bij *NGN* bevatten meer non-discursieve elementen van Salah Edins posture. De in de Dominicaanse Republiek opgenomen clips van 'Vrouwtje Is Een Bitch' en 'Geliefd Om Gehaat Te Worden' zijn allebei op eigen wijze traditionele hiphopclips: gefilmd in respectievelijk een villa en een achterstandswijk. In beide clips draagt Salah Edin wijde kleding, petjes en kettingen. Wat associaties met de Arabische wereld betreft: in 'Geliefd Om Gehaat Te Worden' draagt Salah Edin shirts van Hezbollah en een ketting met het handje van Fatima, een amulet dat in Noord-Afrika gedragen wordt als verdediging tegen het boze oog. Het dragen ervan is volgens sommige moslims ontoelaatbaar.³⁶

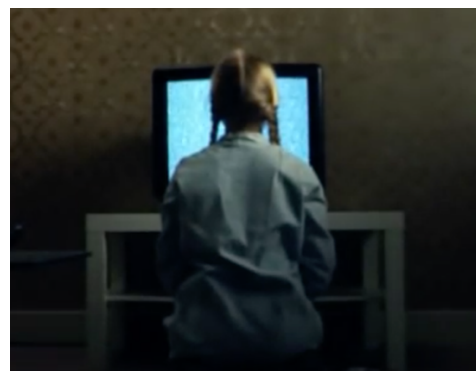
³⁶ In fatwa's wordt het dragen van dit amulet, *khamisa*, bestempeld als *shirk* (polytheïsme). Het is daarmee ontoelaatbaar. (*Islamweb* 2014)

Shots uit de videoclip 'Geliefd Om Gehaat Te Worden'. Salah Edin kan gezien worden met Hezbollah-shirts en het handje van Fatima aan zijn ketting (onder). © Top Notch

Salah Edins positionering in het Nederlandse, maatschappelijk-politieke domein is af te leiden uit de clip bij 'Het Land Van...'. (Salah Edin 2007c) De clip – door de subsidiënt vergeleken met *Reves De Avonden*³⁷ – speelt in een 'Hollandse huiskamer': *De Aardappeleters* aan de muur, Scrabble op tafel en de TV centraal in de kamer. Shots van buiten het huis tonen hoe televisiebeelden de huiskamer oplichten. Het gezin - moeder, vader, kind - zit aan een beeldbuis gekluisterd waarop Wilders, Talibanstrijders en de Hofstadgroep te zien zijn.³⁸

Shots uit videoclip 'Het Land Van...'. © Top Notch

³⁷ In weerwoord op kritiek op de clip benadrukt de subsidiënt de Nederlandsheid ervan: "Het is een oer-Hollandse clip, met een soort gevoel van *De Avonden* van Reve." (Van Zeil 2007)

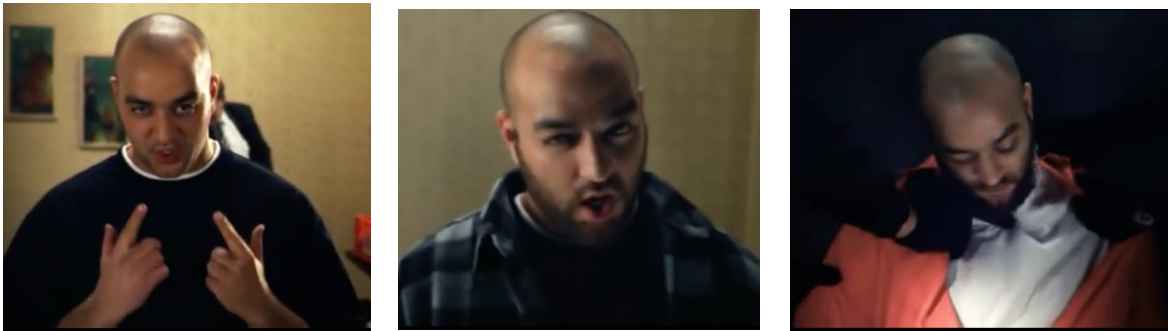
³⁸ Voor een overzicht van al het gebruikte documentaire beeld in 'Het Land Van...', zie Appendix III.

Meerdere mensen, onder wie Salah Edin, zijn in de huiskamer aanwezig. Zo is er een oude, witte vrouw te zien die een biddende moslim een bomgordel ziet dragen en dit aangeeft bij een politieagent. Als fouilleren niets oplevert, wijst de vrouw naar Salah Edin - kaal, baardje, houthakkershemd - waarop de agent hem fouilleert en duwt.

Shots uit videoclip 'Het Land Van...'. © Top Notch

Door de invloed van televisie en de omgang van Nederlandse witte burgers en overheidsfunctionarissen met moslims te verbeelden, toont Salah Edin hoe zijn rol als radicale moslim (de gerepresenteerde heterorepresentatie van de blik van 'de Nederlander') hem beïnvloedt. Salah Edin transformeert in de clip van uiterlijk en eindigt als gevangene van Guantanamo Bay, gekleed in oranje gevangenisoverall. Hij wordt het beeld dat Nederland van hem heeft en presenteert zich als martelaar die zijn vrijheid geeft voor de kortzichtigheid van 'de Nederlander'.

De transformatie van Salah Edin in 'Het Land Van...' © Top Notch

3.1.6 Mediaoptredens

Met die gerepresenteerde heterorepresentatie in zijn muziek en clips zegt Salah Edin mensen te willen shockeren en confronteren met hun eigen vooroordelen, opdat zij “de boeken induiken en opzoeken hoe het nu echt gesteld is met ons land.” (Bos 2007) In mediaoptredens schuwt Salah Edin de provocatie evenmin.³⁹ Er wordt echter ook geprobeerd het gevaar van de artiest te relativeren, vooral via de heterorepresentatie. Een interviewer van *Trouw* schrijft dat “er weinig dreigends [uitgaat]” van Salah Edin: “Hij is goedlachs en een

---

³⁹ De analyse in deze paragraaf is gebaseerd op meerdere bronnen die ik niet allemaal kan bespreken. Voor gebruikte bronnen, zie Appendix IV.

vlotte prater.” (Bosch 2007) Hiphopkenner Andrew Makkinga⁴⁰ schrijft het fundamentalisme van Salah Edin toe aan de hiphopcultuur. “Hij lijkt op Mohammed B. maar is verre van een terrorist. Sterker nog, hij is een hele lieve jongen.” (NOVA 2007) Hoewel Salah Edin zich laat portretteren als Mohammed B. en zich in zijn muziek met hem vereenzelvigd, benadrukt hij in interviews verschillen: hij pleegt geen moord, maar maakt als martelaar voor het vrije woord muziek waarmee hij vecht voor de vrijheid van meningsuiting. Voor zijn motivering verwijst Salah Edin naar rap - “de essentie van hiphop is voor mij de maatschappijkritiek” - en de islam: “een debat moet je oplossen met een debat, staat in de koran.” (Carvalho 2007)

---

⁴⁰ Makkinga presenteerde, samen met Salah Edins platenbaas Kees de Koning, de invloedrijke hiphopradioshow *3voor12XL* (2003-2007). Bovendien heeft Makkinga een gastoptreden op *NGN*; op ‘Geliefd Om Gehaat Te Worden’ speelt hij zichzelf in een gesimuleerde radioshow.

3.2 Abid Tounssi

In een documentaire over Marokkaans-Nederlandse rappers geeft Tounssi voor het eerst aan dat er van Salah Edin geen muziek meer zal verschijnen. (Noisey 2016) Volgens Tounssi leidt muziek hem van het rechte pad en valt muziek produceren niet te rijmen met zijn geloof. (Van Gijswijk 2016) In mediaoptredens en in de voorstelling ‘Het Spijt Me’ licht Tounssi het afscheid van zijn muziek en van Salah Edin verder toe.

3.2.1 Artiestennaam: Abid Tounssi, de “door Allah gekozen naam”

Door onder zijn eigen naam ‘Het Spijt Me’ op te voeren en interviews te geven, betreedt de man achter Salah Edin – Abid Tounssi – het publieke domein onder een nieuwe artiestennaam, daarmee een nieuw posture creërend. In de voorstelling betuigt Tounssi spijt over zijn carrière als Salah Edin en de invloed van de muziek die hij maakte. Hij vertelt dat hij mensen heeft voorgelogen, dat hij niet Salah Edin is, maar dat zijn vader “een schaap slachtte op de door Allah gekozen naam” Abid Tounssi. (Tounssi 2017a)

Het scheppen van een posture onder een naam die niet “distinct from the one provided by the nationstate” is, zorgt voor een authenticiteitseffect: het publiek heeft hier te maken met de échte Tounssi. (Meizoz 2010: 84) Door te benadrukken dat zijn naam door Allah is gegeven en beklonken is met een islamitisch ritueel legt Tounssi de nadruk op zijn moslimidentiteit.⁴¹ Het *lyric ik*⁴² van de spijtoptant in ‘Het Spijt Me’ lijkt samen te vallen met de auteur en de biografische persoon Tounssi.

---

⁴¹ Het slachten van een schaap is een ritueel bij de geboorte van een kind en wordt *aqiqa* genoemd. (Campo 2009: 105-6; *Islamweb* 2004)

⁴² Salah Edin is hiphop, Abid Tounssi is *spoken word*. De beat is het enige wat ontbreekt. Daarom lijkt het me, ten gunste van de vergelijking tussen de twee postures, gepast om ook bij Tounssi van een *lyric ik* te spreken. Tounssi drukt zich nog altijd (veelal) rijmend uit.

3.2.2 Voorstelling 'Het Spijt Me'⁴³

Waar *Nederlands Grootste Nachtmerrie* begint met geluiden van een politieachtervolging, draagt Tounssi 'Het Spijt Me' op aan Allah door vooraf 'bismillah' uit te spreken.⁴⁴ Bij de voorstelling wordt gebruikgemaakt van videoclips, waarbij Tounssi voordraagt en anekdotes vertelt. Grofweg is de voorstelling in vieren te delen: 'Op de Straat', 'Onvoorwaardelijk', een stuk over de muziekindustrie en 'Het Spijt Me'. In elk deel wordt een argument voor Tounssi's spijt uitgewerkt: 'Op de Straat' gaat over het verband tussen straatleven en rapmuziek; 'Onvoorwaardelijk' gaat over de liefde van Tounssi voor zijn kind; het derde deel gaat over de slechte invloed van de muziekindustrie en 'Het Spijt Me' is een overkoepelende afsluiter waarin veel aandacht is voor het geloof.

In de videoclip bij 'Onvoorwaardelijk' speelt Tounssi met zijn zoontje. In *spoken word* vertelt Tounssi over de onvoorwaardelijke liefde voor het kind dat "zin gaf toen ik mijn leven met onzin vulde" en dat hij "wil beschermen tegen vuil, net als het Boek". De geboorte "opende mijn ogen voor mijn Schepper". Door zijn kind voor te stellen als zingeving, heilig woord en aanzet tot religieus ontwaken koppelt Tounssi het ouderschap aan zijn religieuze overtuiging. (Tounssi 2017a)

Wat Tounssi bedoelt met vuil wordt duidelijk in het derde deel van de voorstelling, over de muziekindustrie. Tounssi zegt dat materialisme en pornografie welig tieren in de muziekwereld. Hij omschrijft muziek als verslaving, als verkeerde (externe) invloed op het onderbewustzijn. De martelaarsrol die hem als rapper werd toegeschreven, de stem van een groepering die niet gehoord werd ("valse profetie"), heeft hij niet kunnen waarmaken. "Ik kan

---

⁴³ Op twee verschillende gelegenheden heb ik de voorstelling bijgewoond. Voor notities bij de voorstelling, zie Appendix V. Per mail heeft Tounssi mij laten weten dat hij de teksten niet wilde afstaan omdat de voorstelling nog in ontwikkeling is.

⁴⁴ Met *bi-smillah ir-rahman ir-rahim* begint de koran en deze frase moet volgens voorschriften uitgesproken worden voor het verrichten van belangrijke activiteiten. (Campo 2009: 94)

geen mensen redden met muziek.” Dat is de aanzet tot een parabel die Tounssi geëmotioneerd voordraagt over een naderende verdrinkingsdood. Fans, familieleden en collega’s van de rapper houden elkaar in de greep en trekken elkaar naar beneden. Tounssi schrijft zichzelf een profetische rol toe, want hij is de enige wakkere die naar boven kan zwemmen om naar lucht te happen. “Ik moet mensen bewust maken, anders verdrinkt iedereen mee.” (Tounssi 2017a)

Uit de parabel blijkt Tounssi’s visie: onder het posture van Salah Edin was hij verslaafd aan de externe prikkels van de muziekindustrie – geld, succes, aandacht – en dat leidde hem af van zijn meest interne identiteit: die van de moslim. Zijn rappubliek noemde hem gezegend vanwege zijn muzikale talent, maar hij noemt dat nu een vloek. Door de externe prikkels, die zowel oorzaak als gevolg waren van zijn rapmuziek, af te zweren, forceert hij in de gedramatiseerde spijtbetuiging zijn publiek om mee te gaan in zijn islamitische overtuiging die gericht is op interne prikkels: zorg voor jezelf en je familie. Paradoxaal genoeg draagt hij die boodschap nog steeds uit voor een publiek.

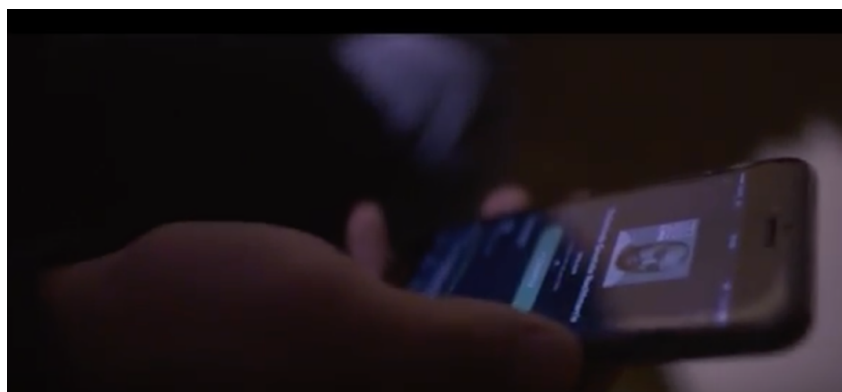
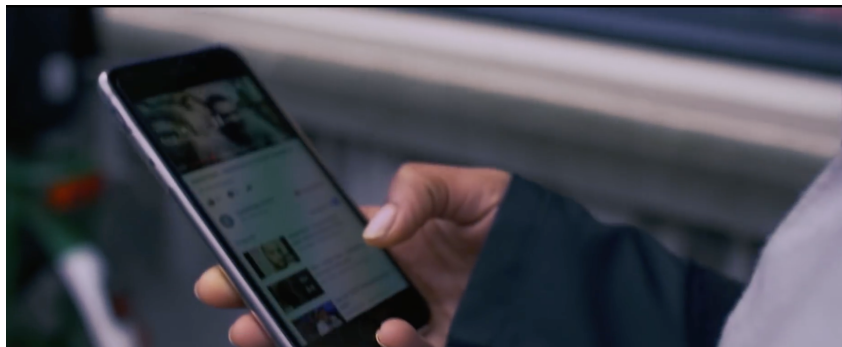
3.2.3 Samples: hartmonitor en politiesirenes

In de voorstelling worden samples gebruikt. Zo is in ‘Op de Straat’ een geluidsopname te horen van een man die vertelt over een gewelddadige drugsrip. Deze opname is niet afkomstig uit een andere media-uiting; zij wordt alleen in de clip en in de voorstelling gebruikt. Hiermee wordt een authenticiteitseffect bereikt: de man, inmiddels overleden, is letterlijk terug te horen in de voorstelling. Tounssi vertelt dat de man om het leven kwam terwijl hij luisterde naar het slotnummer van *NGN*, ook ‘Op de Straat’ getiteld. Net als op *NGN* schetst Tounssi met samples de sociaaleconomische omstandigheden van Marokkaanse straatjeugd, maar nu distantieert hij zich er eerder van dan dat hij zich ermee associeert.

Volgens de voorschriften van de *nasheed* gebruikt Tounssi geen instrumentale muziek in de voorstelling. (Khabeer 127-30) Wel draagt hij voor op geluiden van politiesirenes en een hartmonitor. Zulke samples creëren behalve ritme ook een gewelddadige sfeer bij teksten als “krijtstrepen, wit-rood gestreepte tape / toestand is kritisch, laat staan nog de nasleep.” (Tounssi 2017c) Het gebruik van deze geluiden versterkt het dramatisch effect en de urgentie van Tounssi’s boodschap en benadrukt tevens de oprechtheid van zijn berouw.

3.2.4 Clip ‘Het Spijt Me’: gebedsruimtes en klaslokalen

In ‘Het Spijt Me’ is te zien hoe jongeren al luisterend naar de muziek van Salah Edin naar een moskee en een klaslokaal lopen. (Tounssi 2017b) De muziek zakt weg, gezang begint. Tounssi zegt ‘bismillah’ en begint zijn voordracht.⁴⁵

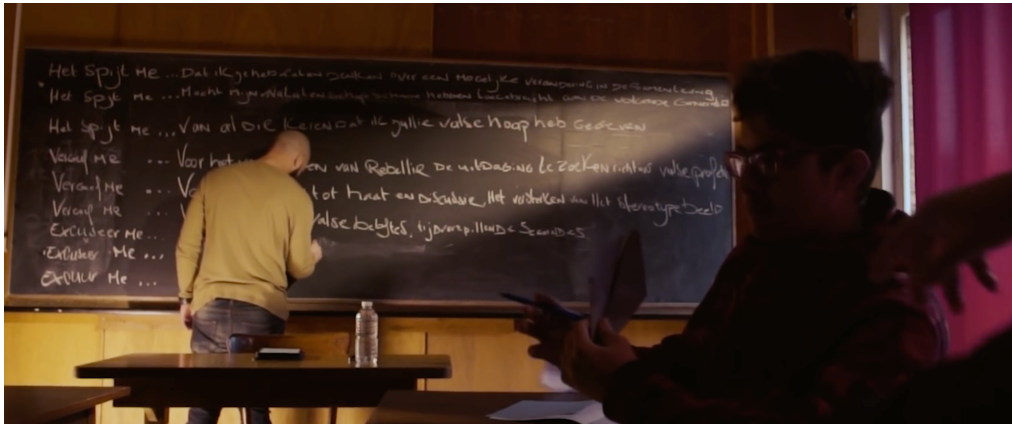

Shots uit ‘Het Spijt Me’. © Abid Tounssi

⁴⁵ Voor de tekst bij deze voordracht, zie Appendix VI.

In het klaslokaal schrijft Tounssi de tekst van 'Het Spijt Me' op het bord. Deze shots wisselen met shots van Tounssi in een gebedsruimte, staand achter een spreekgestoelte en in gebedshouding. Zijn publiek in de schoolbanken en in de moskee luistert aandachtig naar de voordracht waarin Tounssi zijn excuses aanbiedt, spijt betuigt en om vergiffenis vraagt.

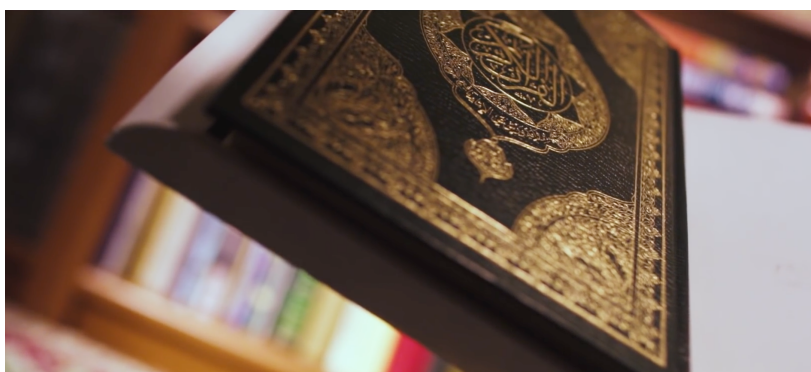

Shots uit 'Het Spijt Me'. © Abid Tounssi

De positie als leraar voor de klas en als voorganger in de moskee geeft Tounssi welhaast profetische autoriteit; zijn boodschap heeft waarde en vindt gehoor bij een publiek. De combinatie van kwetsbaarheid van de muziekverslaafde en de autoriteit van de verlichte wordt zo strategisch ingezet; Tounssi wekt zowel medeleven als bewondering op. Qua uiterlijke presentatie verschilt Tounssi weinig van Salah Edin: hij heeft nog altijd een kaal hoofd en een (langere) baard. In geen van de clips draagt Tounssi echter nog 'hiphopkleding': petten, kettingen, wijde broeken, bedrukte t-shirts. Tounssi voldoet qua uiterlijk meer aan het beeld van de belijdende moslim dan aan dat van de rapper.

In shots tussendoor is te zien dat Tounssi zich wast. Associaties met de beoogde spirituele reiniging zijn snel gemaakt. Ook wordt een koran met gouden letters in beeld gebracht. De islam speelt in het werk van Tounssi een grotere rol dan in het werk van Salah Edin. Het islamitische geloof wordt in de clips van Tounssi gepresenteerd als educatief en vredig. Salah Edin zet de islam cultuurkritisch in, als provocerend en gevaarlijk ten opzichte van de Nederlandse samenleving.

Shots uit 'Het Spijt Me'. © Abid Tounssi

3.2.5 Mediaoptredens: hiphop als “al het negatieve”

Behalve dat hij muziek beschouwt als *haram*, draagt Tounssi in interviews meer redenen aan om hiphop vaarwel te zeggen, waaronder idolatrie.⁴⁶ “In de muziek draait het om ego, zeker in rapmuziek. Ik ben de baas, ik ben de dit, ik ben de dat. (...) Als ik daar nu naar terugkijk, denk ik: dat is geen plek voor mij.” (Start 2017) Het *spoken word*-circuit biedt minder verleidingen dan de hiphopwereld, “waar drank, drugs, seks, sodomie, al het negatieve heerst”. (Salaheddine 2017)

Het door Salah Edin provocatief uitgedragen stereotiepe beeld van Marokkaanse moslims heeft volgens Tounssi contraproductief gewerkt. Met Salah Edins rol van martelaar van het vrije woord wil hij breken om zich als vrome gelovige te kunnen presenteren. De vraag is of hij niet juist Nederlands grootste nachtmerrie wordt door zich als praktiserend moslim uit te geven.⁴⁷ Als jongerenwerker⁴⁸ doet Tounssi aan goede werken en hij mengt zich niet meer uitdrukkelijk in mediadiscussies over bijvoorbeeld Wilders. Waar Salah Edin zei dat maatschappijkritische teksten horen bij hiphop en geloofde in muziek als middel tot verandering, daar noemt Tounssi het arrogant om als idool te willen fungeren voor een gemeenschap. Geen tekst kan tippen aan de Koran en geen idool aan God. (Van Gijswijk 2016)

Tounssi wil zich als artiest terugtrekken uit het publieke domein. Geconfronteerd met de paradox om dat te doen door een podium te zoeken, zegt hij: “[M]aar dan wel in het teken van mijn religie. Ik gebruik het om de mensen te bereiken bij wie ik nog iets goed te maken heb.” (Van Stapele 2017) Tounssi doet alsof hij zijn verantwoordelijkheid als mens – vader, moslim, jongerenwerker – moet nemen door de verantwoordelijkheden van zijn alter ego

---

⁴⁶ De analyse in deze paragraaf is gebaseerd op meerdere bronnen die ik niet allemaal kan bespreken. Voor gebruikte bronnen, zie Appendix VII.

⁴⁷ In een *YouTube*-video van *OemmaNieuws* wordt gesteld dat Tounssi juist Nederlands grootste nachtmerrie wordt door zich gediensig op stellen tegenover Allah en diens boodschap uit te dragen. (*OemmaNieuws* 2017)

⁴⁸ Waar de persoon zich als Salah Edin vrijwel altijd als (boze) rapper presenteerde, heeft Tounssi het in veel interviews over zijn positieve werk voor (criminele) jeugd en de Marokkaanse gemeenschap. Zie o.a. Van Gijswijk 2016 en Brandriet 2017.

Salah Edin af te leggen. De pragmatische omgang met de voorbeeldrol van de artiest, die Tounssi gebruikt om zijn zondes af te kopen, dient naast een publiek doel – waarschuwen voor de invloed van muziek – een persoonlijk doel: “Als moslims worden we gestraft voor alles wat we gezegd hebben. Met veel ‘f-woorden’ heb je dan geen mooi boekje.” (Van Stapele 2017)

4. Conclusie

De postures van Salah Edin en Abid Tounssi verhouden zich niet alleen tot elkaar omdat één biografische persoon, Abid Tounssi, ze gecreëerd heeft. Het posture Abid Tounssi is in het leven geroepen om het posture Salah Edin te bestrijden. De vraag die leidend was bij de analyse, de hoofdvraag van deze scriptie, luidt: hoe functioneren authenticiteit en islam in de postures van Salah Edin en Abid Tounssi en hoe verhouden de postures zich tot elkaar wat betreft authenticiteit en islam?

Authenticiteit suggereert Salah Edin op meerdere manieren. De rapper benadrukt met samples, songteksten en visuele presentatie de echtheid van de (gemediatiseerde) stigmatisering van de Marokkaanse moslim. Die authenticiteitsstrategieën benadrukken de urgentie van zijn martelaarsrol als strijder-met-woorden voor een minderheidsgroep. Door zich te associëren met strijd (jihad, Hezbollah) en gevreesde, historische figuren (Saladin, Mohammed B.) vergaart hij als rapper *credibility* door authentiek over te komen als radicaal en gevaarlijk. In mediaoptredens wordt de authenticiteit daarvan echter ondermijnd. Zowel in hetero- als in autorepresentatie wordt gerelativeerd hoe radicaal en gevaarlijk Salah Edin is en dat het aan hiphop te wijten is dat hij zich radicaal en provocatief opstelt.

Ook bij Abid Tounssi is authenticiteit belangrijk, maar de manier waarop hij dat oproept is anders. Als Salah Edin is hij de stem voor een groep en als Tounssi de stem van een individu, van zichzelf. De artiest Abid Tounssi, die zegt zich te richten op interne motieven zoals zijn geloofsovertuiging, deconstrueert Salah Edin door hem af te schilderen als een artiest die fungeert in een systeem dat draait op externe en daarmee afkeurenswaardige factoren als geld, succes en aandacht. In mediaoptredens wordt de authenticiteit van zijn spijtvoorstelling juist benadrukt: de artiest geeft zich bloot opdat hij vergeven wordt voor de muziek die hij eerder maakte. Door onder zijn eigen naam op te treden, door eigen ervaringen

en emoties in de voorstelling te verwerken laat Tounssi zien dat hij als Salah Edin onder invloed stond van anderen en door ouderschap en geloof tot zichzelf is gekomen. Tounssi associeert Salah Edin met hiphop en negativiteit, waar hij als zichzelf een islamitische boodschap en positiviteit wil uitdragen.

Salah Edin zet zijn islamitische achtergrond provocatief in; omdat hij moslim is, wordt hij gezien als gevaarlijk. Door dat vooroordeel te versterken wil hij discussie opwekken. De koran functioneert bij Salah Edin vooral als attribuut van Nederlands grootste nachtmerrie en er wordt in tekstinterne en -externe posture-elementen weinig inhoudelijk naar verwezen.

Dat is wel anders bij Abid Tounssi, voor wie de islam leidend is bij de creatie van het posture en de strijd tegen muziek. Waar Salah Edin de koran en hiphop nog met elkaar kan verzoenen omdat ze allebei aanzetten tot debat, schildert Tounssi de koran af als het tegenovergestelde van hiphop. Hiphop associeert hij met idolatrie, misleiding en aardse verleidingen en de islam met educatie en nastrevenswaardig gedachtegoed. Onder andere door muziek af te zweren omdat het *haram* is en door zich te verontschuldigen voor idolatrie verwijst Tounssi naar islamitische voorschriften als beweegredenen voor de creatie van zijn nieuwe posture. Misschien is het posture helemaal niet veranderd en is Tounssi vanwege zijn praktiserende geloof juist Nederlands grootste nachtmerrie geworden. Wat sowieso onveranderd blijft - of de tegenstander nu een land is of een eigen posture - is dat zijn strijd met woorden doorgaat.

5. Discussie

Tijdens het schrijven van deze scriptie zijn de nodige *darlings* gesneuveld. De samenstelling van het corpus lijkt mij legitiem omdat het een representatief beeld geeft van de postures van Salah Edin en Abid Tounssi. Toch zijn er zaken on(der)belicht gebleven die evengoed boeiende inzichten hadden kunnen opleveren, zoals kwesties van receptie en autonomie. Vervolgonderzoek naar de ontvangst van de bekering van Tounssi of de invloed van de aard van het medium op het discours van Salah Edin en Tounssi kan lonen. Een vraag die vaker opborrelde: wat vermag de kunstenaar? Kan een kunstenaar wel een posture afleggen?

De oproep van Buelens om hiphop te bestuderen in letterkundige context was koren op mijn molen. Een beproefde methode als postuuranalyse loslaten op zelden onderzocht hiphopmateriaal werkt twee kanten op: het instrumentarium is zinvol om moderne popcultuur in kaart te brengen en het materiaal verrijkt de neerlandistiek.

Deze casus laat zien dat hiphop onlosmakelijk verbonden is met authenticiteit. Authenticiteit speelt een grote rol in identificatiestrategieën die centraal staan in zowel postuurstudie als actueel onderzoek naar Nederlandse identiteit. Nederlandse hiphopcasussen kunnen een verrijking zijn voor dit type onderzoek. Deze (qua posture vrij uitzonderlijke) casus roept vragen op over hoe inclusief het Nederlandschap is; het betreft namelijk een Marokkaans-Nederlandse rapper met een islamitische achtergrond.

Hiphopstudies kunnen context en houvast bieden bij onderzoek naar genrespecifieke kenmerken van hiphop in neerlandistische context. Aan neerlandici de taak om (de eigenheid van) Nederlandse hiphopmuziek, die met hitrappers van Boef tot Broederliefde steeds meer tot de *mainstream* gaat behoren en daarmee meer publiek bereikt, in kaart te brengen. Het kan de relevantie van ons vakgebied alleen maar ten goede komen.

Literatuur

- 2pac. *2Pacalypse Now*. [CD]. Interscope / East West, 1991.
- Aidi, Hisham. "‘Verily, There Is Only One Hip-Hop Umma’: Islam, Cultural Protest and Urban Marginality." In: *Socialism and Democracy* 18.2 (2004): 107-126.
- Benmbarek, Farid. "Salah E., Nederlandse nachtmerrie. ‘Ik kan in mijn eigen land vermoord worden.’" Online op 22-11-2005 op statemagazine.nl. Tevens opgenomen in Benmbarek, Farid & Job de Wit (red.), *State: hiphop magazine 2005-2007*. Amsterdam: L.J. Veen, 2007. zonder pagina.
- Bos, Kim. "Een radicale clip en provocerende teksten. Rapper Edin wil discussie aanwakkeren." In: *AD/Groene Hart*, 6 april 2007.
- Bosch, Saskia. "Hiphop zonder blingbling." In: *Trouw*, 15 augustus 2007.
- Bouwmeester, Gerard, Nina Geerdink en Laurens Ham. "Een veelstemmig verhaal. Auteurschap in de *Geschiedenis van de Nederlandse literatuur*." In: *Nederlandse Letterkunde* 20.3 (2015): 215-236.
- Brandriet, Annemiek. "‘Het spijt me.’ Rapper Salah Edin wordt dichter Abid." In: *AD/Groene Hart*, 28 januari 2017.
- Buelens, Geert. "‘Listen - I’m not dissin but there’s something that you’re missin’." Songteksten als literair genre en onderzoeksgebied voor Culturele Studies." *Marges van de literatuur*. Vol. 5. Gent: Academia Press, 2013. 115-132.
- Buelens, Geert. "Lyricist’s lyrical lyrics: widening the scope of poetry studies by claiming the obvious." *Current Issues in European Cultural Studies* (2011): 495-504.
- Campo, Juan E. *Encyclopedia of Islam*. New York: Facts on File, 2009.
- Carvalho, Hester. "‘Luister! Dan komt het goed.’ De onvrede van de Marokkaanse ‘reality-rappers’." In: *NRC Handelsblad*, 27 juli 2007.
- Das EFX. *Generation EFX*. [CD]. Elektra, 1998.
- Dera, Jeroen. "De potscherf in het woestijnzand. Hans Faverey: beeld en beeldvorming." In: *Spiegel der Letteren* 54.4 (2012): 459-489.
- Dimitriadis, Greg. "Hip-Hop: From Live Performance to Mediated Narrative." In: Forman, Murray & Mark Anthony Neal. *That’s the joint!: the hip-hop studies reader*. New York / Londen: Routledge, 2004. 421-436.
- Dorleijn, Gillis J. "De muzikale verwijzing als positioneringsmiddel." In: *Nederlandse Letterkunde* 12.4 (2007): 241-256.
- Eddé, Anne-Marie. *Saladin*. Vert. Jane Marie Todd. Cambridge / Londen: Belknap Press of Harvard University Press, 2011.
- FaceCulture. 'Salah Edin 2007 interview (deel 1).' *YouTube*, 15 december 2010. Online. Geraadpleegd via: <https://www.youtube.com/watch?v=h1JT3wzCt7c&t=35s> op 18 juni 2017.
- Gazzah, Miriam. *Rhythms and Rhymes of Life. Music and Identification Processes of Dutch-Moroccan Youth*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2008.
- Gijswijk, Abel van. "Salah Edin wil niet dat je nog naar zijn muziek luistert." *Noisey*, 30 maart 2016. Online. Geraadpleegd via: <https://noisey.vice.com/nl/article/in-zijn-allerlaatste-interview-vertelt-salah-edin-waarom-hij-al-zijn-muziek-van-internet-af-haalt> op 18 juni 2017.
- Ham, Laurens. *Door Prometheus geboeid. De autonomie en autoriteit van de moderne Nederlandse auteur*. Hilversum: Uitgeverij Verloren, 2015.

- Ham, Laurens & Frans Ruiter. "Posturing on the Threshold - Author Pictures on Front Covers." In: Collé-Bak, Nathalie, Monica Latham & David Ten Eyk (red.), *Book Practices and Textual Itineraries - Contemporary Textual Aesthetics*. Nancy: Presses Universitaires de Nancy, 2015. 131-157.
- Heinich, Nathalie. "Schrijver worden: identiteitsvorming met een roeping." In: Heinich, Nathalie. *Het Van Gogh-effect en andere essays over kunst en sociologie*. Amsterdam: Boekmanstichting, 2003. 129-134.
- Islamweb. 'Fatwa No: 81275. Rulings on Aqiqa.' Online. 18 november 2004. Geraadpleegd via:
<http://www.islamweb.net/emainpage/index.php?page=showfatwa&lang=E&Id=81275&Option=Fatwald> op 18 juni 2017.
- Islamweb. 'Fatwa No: 262186. Hanging amulets is prohibited regardless of the persons' intention.' Online. 3 september 2014. Geraadpleegd via:
<http://www.islamweb.net/emainpage/index.php?page=showfatwa&Option=Fatwald&Id=262186> op 18 juni 2017.
- Khabeer, Suad-Abdul. "Rep That Islam: The Rhyme and Reason of American Islamic Hip Hop." In: *The Muslim World* 97.1 (2007): 125-141.
- Kregting, Marc. *Laden en lossen. Confrontaties*. Nijmegen: Vantilt, 2006.
- Krims, Adam. *Rap music and the poetics of identity*. Cambridge / New York: Cambridge University Press, 2000.
- Lambert, Malcolm. *Crusade and jihad: origins, history and aftermath*. Londen: Profile Books, 2016.
- McLeod, Kembrew. "Authenticity Within Hip-Hop and Other Cultures Threatened with Assimilation." In: *Journal of Communication* 49.4 (1999): 134-150.
- McLeod, Kembrew en Peter DiCola. *Creative License: The law and culture of digital sampling*. Durham / Londen: Duke University Press, 2011.
- Meizoz, Jerome. "Modern Posterities of Posture. Jean-Jacques Rousseau." In: Dorleijn, Gillis, Ralf Grüttemeier en Liesbeth Korthals Altes (red.), *Authorship Revisited. Conceptions of Authorship around 1900 and 2000*. Leuven: Peeters, 2010. 81-93.
- Noisey. 'Mocrorappers: De Straat, De Woede, De Hits'. Online documentaire, 29 maart 2016. Geraadpleegd via: <https://video.vice.com/nl/video/mocrorappers-de-straat-de-woede-de-hits/5818a98dc782a9887b498b31?ref=noisey> op 18 juni 2017.
- NOVA. Huys, Twan. Nederland 2, NOS. 18 augustus 2007. Item: 'Optreden omstreden rapper Salah Edin op muziekfestival Lowlands.'
- OemmaNieuws. 'Salah Edin – Luister niet meer naar mijn muziek | april 2016.' *YouTube*, 6 mei 2016. Online. Geraadpleegd via:
<https://www.youtube.com/watch?v=jVK1n7QNfhU> op 18 juni 2017.
- PREMtime. Radhakishun, Prem. Nederland 3, NPS. 8 mei 2007. Item: 'De Marokkaanse Theo van Gogh.'
- Rose, Tricia. *Black noise: Rap music and black culture in contemporary America*. Connecticut: Wesleyan University Press, 1994.
- Rovers, Daniël. *De figuur in het tapijt. Op zoek naar zes auteurs*. Amsterdam: Wereldbibliotheek, 2012.
- Salah Edin. *Nederlands Grootste Nachtmerrie*. [CD]. Top Notch, 2007a.
- Salah Edin. *Nederlands Grootste Nachtmerrie*. [DVD]. Top Notch, 2007b.

- Salah Edin. 'Het Land Van...'. Videoclip. 2007c. Geraadpleegd via: <https://www.youtube.com/watch?v=1o-2K6vUaYM> op 18 juni 2017.
- Salah Edin Facebook. Facebookpost van 17 januari 2017. Geraadpleegd via: <https://www.facebook.com/salahedinonline/posts/1210171035738339> op 18 juni 2017.
- Salaheddine. 'Salaheddine achter de schermen met Ex-rapper Salah Edin.' *YouTube*, 4 april 2016. Online. Geraadpleegd via: <https://www.youtube.com/watch?v=6qfw8j47xlg> op 18 juni 2017.
- Sewell, Amanda. *A Typology of Sampling in Hip-Hop*. Dissertatie, Indiana University, 2013.
- Shusterman, Richard. "The Fine Art of Rap." In: *New Literary History* 22.3 (1991): 613-632.
- Simpson, Timothy A. "Constructions of Self and Other in the Experience of Rap Music." In: Grodin, Debra en Thomas R. Lindlof (red.), *Constructing the Self in a Mediated World*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 1996. 107-123.
- Stapele, Saul van. "Nooit meer muziek maken." In: *NRC Handelsblad*, 2 februari 2017.
- Stapele, Saul van. "'Ik ben jihad-strijder op het podium'." In: *NRC Handelsblad*, 23 november 2005.
- Start. Halman, Fernando. FunX. 17 januari 2017. Geraadpleegd via: <https://www.funx.nl/news/funx/31014-ex-rapper-abid-salah-edin-tounssi-ik-heb-spijt-van-mijn-muziek> op 18 juni 2017.
- Tounssi, Abid. 'Het Spijt Me'. 2017a. Theatervoorstelling.
- Tounssi, Abid. 'Het Spijt Me'. 2017b. Videoclip. Geraadpleegd via: <https://www.youtube.com/watch?v=Ki6h6CoTwBY&t=108s> op 18 juni 2017.
- Tounssi, Abid. 'Op de Straat'. 2017c. Videoclip. Geraadpleegd via: <https://www.youtube.com/watch?v=T2nJZMYAhW0&t=133s> op 18 juni 2017.
- Vandevoorde, Hans, Matthieu Sergier en Marc van Zoggel. "De auteur als Lazarus." *De auteur*. Vol. 6. Gent: Academia Press, 2014. 5-18.
- Waszink, Vivien. *Woord! De taal van Nederhop*. Amsterdam: Nieuwezijds B.V., 2013.
- Zeil, Wieteke van. "Kamervragen over clip die klaagt en 'radicaliseert'. Het land van... Salah Edin." In: *de Volkskrant*, 6 april 2007.

Appendices

Appendix I: Teksten van Salah Edin op <i>Nederlands Grootste Nachtmerrie</i>	50-52
Appendix II: Samples en hun oorsprong op <i>Nederlands Grootste Nachtmerrie</i>	53-55
Appendix III: Documentair beeld in ‘Het Land Van...’	56-57
Appendix IV: Geraadpleegde mediaoptredens voor analyse paragraaf 3.1.3	58
Appendix V: Notities bij voorstelling ‘Het Spijt Me’	59-60
Appendix VI: Tekst van Abid Tounssi’s clip ‘Het Spijt Me’	61
Appendix VII: Geraadpleegde mediaoptredens voor analyse paragraaf 3.2.4	62

Appendix I

Teksten van Salah Edin op *Nederlands Grootste Nachtmerrie*

I 'NGN' featuring Focus (02:22)

Salah Edin:

Nederlands Grootste Nachtmerrie
jong, moslim, Marokkaan
geen school, geen werk, zogenaamd asociaal
vaste klant, bij de sociale dienst
dezelfde persoon die toch ook zwart verdient
fietsdief, tasjesdief
discotheken hebben mij er liever niet omdat ik d'r gevaarlijk uitzie
terrorist - jihadstrijder - aanslagvoorbereider
alles wat slecht is om met vingers naartoe te wijzen
zoon van een gastarbeider, de zwartrijder
geitenneuker - skinheadbeuker - crimineel sinds een peuter
een strafblad, ja, nog erger dan Mohammed B.
opsporing via TV - berucht bij de AIVD
het ergste wat Nederland is overkomen
een virus die verspreid is tussen de allochtonen
demonen [hahaha]
volgen mij in m'n dromen
Nederlands Grootste Nachtmerrie
is uitgekomen

Refrein Focus

II 'T.H.E.O. Teleurstelling, Haat, Ergernis & Onbegrip' (03:10)

Salah Edin:

2-11-2004

Geboorte van de nachtmerrie nadat Theo stierf
Volop in het nieuws, volop in de krant huh
Volop in de spotlight, poppendans huh
Bloed aan me handen, wat een schande
Werd aangevallen van verschillende kanten
De rechter had me veroordeeld tot levenslang
Maatschappelijk belang, samenleving bang, politiek vond me niet spang
Werd geassocieerd met terrorisme
Wat al was ik nou een christen, een Nederlander, geen moslim, buitenlander?
Kreeg ik dan ook 18 jaar, kreeg ik dan ook nog een kans?
Of was ik dan nog een gevaar, een martelaar met een krans?

Refrein:

*Ik word gezien als de tegenstander van het moment
De rechter slaat met zijn hamer, oordeel was al bekend
Levenslang is de straf wat mij werd opgelegd
Nu zit ik vast voor hetgene wat een ander heeft gezegd*

*Ik word gezien als de nachtmerrie van het moment
Mijn foto staat in de krant en op het internet
Levenslang terwijl Theo werd gezien als een held
Vind je het gek dat ik als een moslim net iets anders denk?*

Salah Edin:

Jaren moest ik me inhouden, gefrustreerd
Zag ik hoe de overheid mij de rug had gekeerd
Geen begrip, shit, voor mijn situatie
Mediasensatie, valse informatie huh
Mensen zagen me aan voor een of ander gek
Kaal met een baard, inderdaad, geen respect
Theo, Hirsi, gingen aan het werk
Submission was pijnlijk als een brandmerk
Ieder zo zijn mening, maar ik zag het als haat
En dit is het resultaat van al jullie kwaad
De nachtmerrie, huh, van elke Nederlander
Jong, moslim, Marokkaan, verdachte tegenstander

Refrein

Salah Edin:

Opgesloten tussen vier muren
Geen contact met de buitenwereld of het recht op bezoeken
Berucht, gevreesd, behandeld als een beest
Bekende mijn schuld maar had geen spijt van wat ik deed
Dit is het leed, van een verdachte slachtoffer
Maar in de ogen van de maatschappij ben ik een monster
Zonder enige twijfel ben ik een mens
Die een fout heeft begaan die velen zien als een wens

Refrein

III 'Het Land Van...' (03:32)

Salah Edin:

Het land van één miljoen mensen zonder baan
Het land waar ze je niet aannemen vanwege je naam
Land van vooroordelen
Land waar ze je dwingen tot het maken van problemen
Land van zoveel wetten
Land waar ze constant met camera's op je letten
Het land dat alleen bij voordeel jouw ass komt redden
Het land van illegalen, mediaverhalen, politici die geld uit je zak probeert te halen
Het land dat loopt te flashen
Het land met open grenzen
Vol is vol, zeker voor de armoedige mensen
Het land van commercie
Het land waar mensen leven in een andere dimensie
Het land van morgen is een zorgen
Het land van mooie dromen is bedorven
Kijk goed om je heen want dit zijn de fucking gevolgen

[overgang met samples]⁴⁹

---

⁴⁹ Zie Appendix II voor een overzicht van de gebruikte samples op deze nummers van *NGN*.

Salah Edin:

Het land van de hoogste percentage moslimhaters
Het land dat is opgebouwd door onze vaders
Het land dat ons ziet als gevaar en terreur
Land van mooie dromen, stelt me teleur
Het land van kapitalisme, onderhuidse racisme,
Materialisme, het land dat loopt te bitchen
Het land van terrorisme
Het land van extremisten
Het land waar je je mening niet zomaar vrij kan spitten
Het land van welvaart
Het land van Bak-Ellende
Het land van democratie die niet overal gelden
Het land van tolerantie, zinloos geweld
Zinvol alleen wanneer het komt op grof geld
Het land van voedselbanken, vluchtelingenkampen
Het land dat niks te zoeken heeft in onze eigen landen
Het land van vrijheid, is een masker op het gezicht
Het land van rechten, maar wat zij beslissen is verplicht

[overgang met samples]

Salah Edin:

Het land van drugsverslaafden, hedendaagse nomaden
Het land dat is ontstaan op de rug van de slaven
Het land dat verdeeld is in wijken
Vind je het gek als ze in Frankrijk rellen, treiteren?
Wij noemen dat strijden, net zoals jullie doen al die tijden
Het land van kolonisatie en nu van bevrijden
Tsja, zo kan je het vergelijken
Het land dat problemen zoekt maar toch wil vermijden
Het land van scheinheilen
Het land waar het draait om die fucking olieprijsen
Het land van satellieten
Het land waar het journaal niks dan leugens heeft te bieden
Het land van hypocrieten
Land van parasieten
Het land dat houdt van winnen, maar opgeeft bij verliezen
Het land dat de leeuw niet in z'n hemd laat staan
Nee, het land waar de vrouw wordt verkocht achter het raam
Het land waar ik geboren ben maar waar kom ik vandaan?
Het land dat mij bestempelt als de kutmarokkaan

[overgang met samples]

Appendix II

Samples en hun oorsprong op *Nederlands Grootste Nachtmerrie*

Autosonic = origineel geluidsbestand / Allosonic = heropgenomen geluidsbestand
Buiten de beat / Op de beat

I 'NGN' featuring Focus

00:00 - 00:14 "Politie-achtervolging"

[geluid van voetstappen, hijgen]

[politie sirenes]

[optrekkende auto]

["Stop, politie!"]

[twee pistoolschoten]

00:15 - 01:21

00:15 - begin van de beat + couplet Salah Edin

00:15 - 00:59 couplet Salah Edin

01:00 - 01:21 refrein Focus

01:22 - 01:55 "Politie-achtervolging"

"Dit is 407 over"

[pistoolschot][hevig hijgen]

"Verdachte is het Oosterpark in gerend. Hij is gewapend met een vuurwapen."

"Ik zie hem lopen HB (Hoofdbureau). Hij heeft een mutsje heeft 'ie op, ringbaardje ..."

- "Ah shit"

"... Marokkaans uiterlijk."

[pistoolschoten]

"HB 407 spoed!"

[kermen van iemand die geraakt wordt door kogel]

"Verdachte rent nu weg uit het park in de richting van de Mauritskade, rent in de richting van de Mauritskade."

"HB, er wordt verschrikkelijk geschoten op de Mauritskade, met spoed zo veel mogelijk assistentie."

[politie sirenes]

"Geraakt"

"HB alles onder controle, verdachte aangehouden."

{ bron van originele geluidsbestanden: origineel mobilfoonverkeer zoals o.a. te horen in ZEMBLA-aflevering 'Er wordt hier verschrikkelijk geschoten'. Krikke, Bernard. VARA/NPS, 24-10-2005. }

2:07 - 2:22 "Berechting"

"De verdachte is een 26-jarige die over een dubbele nationaliteit beschikt. Hij beschikt over de Nederlandse en de Marokkaanse nationaliteit."

[kloppen hamer]

{ citaat uit persconferentie n.a.v. moord op Van Gogh door 'de driehoek' van Amsterdam (burgemeester Job Cohen, hoofdofficier van justitie Leo de Wit en korpschef Bernard Welten) zoals o.a. te horen in NOS Journaal van 2 november 2004. }

II 'T.H.E.O. Teleurstelling, Haat, Ergernis & Onbegrip'

00:00

begin van de beat

00:02 - 00:22 "Uitspraak van de rechter"

"Moord is één van de ernstigste delicten uit het Wetboek van Strafrecht en wordt daarom bedreigd met levenslange gevangenisstraf. (...) De samenleving moet dan ook maximaal beschermd worden tegen verdachte. In deze zaak is daarom slechts één straf passend en geboden, een levenslange gevangenisstraf. (...) U wordt dus veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf."

[kloppen hamer]

{ bron van origineel geluidsbestand: uitspraak Rechtbank Amsterdam van 26 juli 2005. Veroordeling van Mohammed B. voor moord op Theo van Gogh, zoals te raadplegen via <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBAMS:2005:AU0025>. }

00:23 - 02:56

couplet Salah Edin

refrein

couplet Salah Edin

refrain

couplet Salah Edin

refrein

02:55

[dichtrollen traliewerk]

III 'Het Land Van...'

00:00

[ruis]

00:01

begin van de beat

00:02 - 00:19 "Uitspraak van de rechter over Hofstadgroep"

"Uit het dossier, met name uit de verklaringen van een aantal andere als verdachte gehoorde personen, komt het beeld naar voren van een netwerk van radicale jonge moslims, waartoe ook verdachte behoort en waarin hij wellicht een leidende of onderwijzende rol speelt."

{ uitspraak Rechtbank Amsterdam van 26 juli 2005. Veroordeling van Mohammed B. voor moord op Theo van Gogh, zoals te raadplegen via <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBAMS:2005:AU0025>. }

00:20 - 00:57

couplet Salah Edin

00:58 - 01:11 "overgang met samples"

"Mensen zijn gelijkwaardig, maar culturen zijn dat niet." {citaat Vlaams politicus Filip de Winter}

"O ja en die sluier van vrouwen, wat betekent dat eigenlijk, zo'n sluier van vrouwen?"

{geluidsopname van shots op locatie moord Van Gogh op 2 november 2004}

"Een geloof wat vrouwen onderdrukt, waar alleen kerels in een moskee zitten, dat klopt niet, klaar."

{geluidsopname van shots op locatie moord Van Gogh op 2 november 2004}

01:12 - 01:53
couplet Salah Edin

01:54 - 02:12 “overgang met samples”

“Een land, een volk, een natie.” {citaat van Marcel van Dam die in *Het Lagerhuis* (VARA) van 15 februari 1997 Pim Fortuyn parafraseert. }

“Ja, het moslimgeloof, is de grootste bedreiging voor de wereldvrede. Laten we dat nu eens zien.” {citaat van Pim Fortuyn. }

“Alle mensen in Nederland, mogen binnen de grenzen van de wet, zeggen en schrijven wat ze willen.” {citaat van Job Cohen bij herdenkingsbijeenkomst Theo van Gogh op de Dam van 2 november 2004. }

“En in dit land...” {citaat van Rita Verdonk bij herdenkingsbijeenkomst Theo van Gogh op de Dam van 2 november 2004. }

02:13 - 02:57
couplet Salah Edin

02:58 - 03:16 “overgang met samples”

“De prijs wordt dat onze vrijheid om zeep wordt geholpen. Ik mag niet meer euh, schrijven of denken wat ik zeg, of wat ik meen. Dat is de prijs.”

[ruis]

“Laten we even eerlijk zijn, er zijn ook buitengewoon veel redelijke moslims die niet bereid zijn de trekker over te halen. Maar goed, (...) dan is het debat hier wel heel gauw afgelopen.”

[ruis]

“Wat je vooral moet doen is van je grondrechten gebruik maken, dat wil zeggen, zeggen wat je vindt.”

{ citaten van Theo van Gogh uit *De Inburgerking en Theo van Gogh*, uitgezonden op 6 november 2004. Geraadpleegd via https://www.npo.nl/de-inburgerking-en-theo-van-gogh-deel-6/06-11-2004/POMS_VPRO_2410917. }

03:17
beat stopt

03:18 - 03:30

“Thank you very much, thank you all. I would first like to start by expressing my admiration and compassion for mister Salah Edin.” { citaat mogelijk van Hirsi Ali.⁵⁰ }

---

⁵⁰ Een artikel op *3voor12* ondersteunt die lezing: “Het laatste woord is daarin aan Ayaan Hirsi Ali, die haar waardering voor de rapper uitspreekt.” (Geraadpleegd via <https://3voor12.vpro.nl/artikelen/overzicht/2007/april/sgp-keurt-clip-salah-edin-ongezien-af.html>)

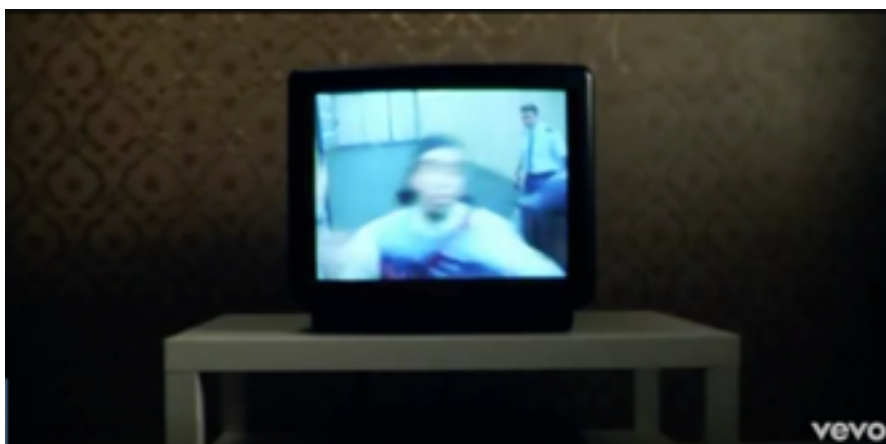
Appendix III
Documentair beeld in 'Het Land Van...'

00:04 - 00:06 Beelden van een speechende Geert Wilders

01:09 - 01:11 Beelden van bewapende Talibanstrijders in de bergen

02:03 - 02:06 Beelden van Hofstadgroep lid Samir A. valt cameraploeg aan

02:08 - 02:11 Beelden van Hofstadgroepleden die afgevoerd worden

03:08 - 03:11 Beelden van recherche die tent over lichaam Theo van Gogh plaatst

Appendix IV

Geraadpleegde mediaoptredens van Salah Edin voor analyse paragraaf 3.1.3

2005

Stapele, Saul van. 'Ik ben jihad-strijder op het podium.' In: *NRC Handelsblad*, 23 november 2005.

Trapman, Raffi. 'Edin heeft niks met auto's en vrouwen.' In: *AD/Groene Hart*, 21 december 2005.

2007

Abrahams, Frits. 'Educatief.' In: *NRC Handelsblad*, 4 juni 2007.

Auteur onbekend. 'Kamervragen SGP over subsidie voor rapclip.' In: *NRC Handelsblad*. 6 april 2007.

Auteur onbekend. 'Ik wil verzoenen, niet polariseren.' Controversiële rapper Salah Edin komt met 'Nederlands grootste nachtmerrie.' In: *De Gooi- en Eemlander*, 9 mei 2007.

Bos, Kim. 'Een radicale clip en provocerende teksten. Rapper Edin wil discussie aanwakkeren.' In: *AD/Groene Hart*, 6 april 2007.

Bosch, Saskia. 'Hiphop zonder blingbling.' In: *Trouw*, 15 augustus 2007.

Carvalho, Hester. 'Luister! Dan komt het goed.' De onvrede van de Marokkaanse 'reality-rappers.' In: *NRC Handelsblad*, 27 juli 2007.

Dijken, Klaas van. 'Ik laat het oordeel over aan God.' In: *AD/Groene Hart*, 8 december 2007.

Hakkenberg, Daan & Kim Bos. 'Video Nederlands-Marokkaanse rapper gaat SGP veel te ver. Kritiek op subsidie voor radicale clip.' In: *AD* (landelijke editie), 6 april 2007.

Hulsman, Bernard. 'Gesubsidieerde moppermarokkaan.' In: *NRC Handelsblad*, 28 april 2007.

Loorbach, Lidewij. 'Salah Edin zet de boel op scherp. 'Bij weerstand gebeurt er tenminste iets.' In: *Het Parool*, 7 mei 2007.

NOVA. Huys, Twan. Nederland 2, NOS. 18 augustus 2007. Item: 'Optreden omstreden rapper Salah Edin op muziektfestival Lowlands.'

Pauw & Witteman. Pauw, Jeroen & Paul Witteman. Nederlands 1, NPS. 2 november 2007.

PREMtime. Radhakishun, Prem. Nederland 3, NPS. 8 mei 2007. Item: 'De Marokkaanse Theo van Gogh.'

Stapele, Saul van. 'De dromen en nachtmerries van Salah Edin.' In: *Nieuwe Revu* 17, 25 april 2007.

URBNN. Fortin, Curt. Nederland 3, BNN. 31 augustus 2007. Item: 'All Eyez On... Salah Edin.'

Vukojevic, Zvezdana. 'Lekker radicaal verkoopt'. In: *DAG*, 10 mei 2007.

Zeil, Wieteke van. 'Kamervragen over clip die klaagt en 'radicaliseert'. Het land van... Salah Edin.' In: *de Volkskrant*, 6 april 2007.

2008

Provoost, Frank. 'Open mic. Het geld voor Salah Edin.' In: *NRC Handelsblad*, 29 april 2008.

Appendix V

Notities bij voorstelling 'Het Spijt Me'

Act aangekondigd als 'Abid Tounssi Spokenword "Het Spijt Me"' Evenement: Fo Events (andere acts op de flyer: Borrelnootjez (comedy) en Mounir Elj (host))

Datum: zondag 23 april 2017

Locatie: Theaterzaal van de Oranjerie, Roermond

Duur voorstelling: 20:40 - 21:15

Het publiek bestaat met name uit Marokkaanse jongvolwassenen.

Tounssi groet zijn publiek met 'salaam aleikum' bij opkomen, publiek zegt terug. Tounssi begint met een *bismillah*, waarmee hij zijn voordracht opdraagt aan God. Voorstelling bestaat uit videobeelden met geluid, voice-overs en tekst die Tounssi zelf voordraagt.

Eerste visual: 'Op de Straat'

Geluidsopname van personage genaamd Khalid, die anekdote vertelt over drugsrip waarbij geschoten wordt. Video toont iemand die neergeschoten wordt. Op geluid van hartmonitor draagt Tounssi tekst voor.

Clip met *spoken word* gevolgd door persoonlijk verhaal van Tounssi over Khalid, een bekende van hem. Khalid hoorde bij de Top-600 en vertelde aan Tounssi dat de muziek van Salah Edin in de gevangenis werd gedraaid. Edin werd op de straat gezien als rolmodel.

Tounssi vertelt dat hij alleen bezig was met zijn eigen succes. Hij gaf zijn album *Nederlands Grootste Nachtmerrie* aan Khalid, die zei 'Op de straat is mijn favoriete *pokoe*' (nummer). Als Tounssi hoort dat Khalid overleden is, ziet hij zijn carrière voorbijflitsen. Khalid was omgekomen met Edins muziek op de achtergrond. Toen besepte hij dat hij moest stoppen.

Tounssi vertelt over een periode in zijn carrière waarin zijn vader overleed en hij in een scheiding lag. Hij zegt dat hij zichzelf verloochende.

Tweede visual: 'Onvoorwaardelijk'

Video toont Tounssi op een speelplaats, geluid van kinderen op de achtergrond. Voordracht gaat over zijn zoontje, die hij "net als het Boek tegen vuil" wil beschermen. Link met religie: geboorte opende ogen voor de Schepper en gaf zin "toen ik mijn leven met onzin vulde."

Na video geeft Tounssi zijn visie over de entertainmentindustrie. Begint over zijn voorbeelden Tupac en Biggie - allebei vermoord - en Michael Jackson, hoe ongelukkig hij was. En hoe media over hen berichten. Hij benadrukt hoe materialisme en de pornografie heersen in de muzikwereld. Muziek is volgens Tounssi, net als suiker, een grote verslaving. Het werkt direct door op je onderbewustzijn. Als muzikant heeft hij valse hoop gegeven vanwege de leidende rol die men hem toedichtte.

Derde visual: Onderwatershot op de achtergrond. Tounssi vertelt een parabel waarin hij buiten bewustzijn aan het verdrinken is. Nadat hij wakker geworden is, probeert hij naar boven te zwemmen. Hij wordt echter naar beneden getrokken door fans, radiopromotors, luisteraars, producers, vrienden en familieleden. Als ik niet wakker word, verdrink ik. Nu hij wakker is, is zijn taak om de mensen om hem heen wakker te maken - anders verdrinkt iedereen met je mee.

'Het Spijt Me' is afsluiter van de voordracht. Geen visuals. Tounssi eindigt met een dankwoord en een gebed.

Act aangekondigd als ‘Abid Tounssi, “Salah Edin”’.

Evenement: De Voordracht (andere acts op de flyer: Gijs ter Haar (poetry slam), Gilbert van Drunen (voordracht verhaal), Karima el Filali (Arabische muziek) en The Jazz Poets.

Datum: zaterdag 13 mei

Locatie: WORM UBIK, Rotterdam

Duur voorstelling: 23:50 - 00:10

Het publiek bestaat uit met name witte (jong)volwassenen.

Host kondigt Tounssi aan als Salah Edin, ‘een van de meest spraakmakende rappers van de afgelopen twintig jaar’ en spreekt van diens ‘zelfgeschreven evangelie’.

Tounssi begint zijn voorstelling met een *bismillah*, wat hij vervolgens naar het Nederlands vertaalt.

Vervolgens start de clip van ‘Op de Straat’. Tounssi vertelt over de gelijkenis van de clip met het slotnummer op zijn debuutalbum. Hij vertelt over hoe hij hoorde dat om zijn cd wordt gevochten in de bajes, dat hij Khalid een cd gaf om zijn jeugdsentiment te herbeleven. Hij snikt als hij vertelt dat Khalid om het leven kwam met zijn muziek op de achtergrond.

Als artiest was hij alleen maar bezig met zijn eigen succes. Hij was “verdwaald” en “verblind” en was niet werkelijk bezig met zich inzetten voor “onze gemeenschap in de westerse samenleving”. Als Salah Edin heeft hij mensen voorgelogen; zijn echte naam is Abid Tounssi, de door Allah gegeven naam waarop zijn vader een schaap slachtte in 1980.

De dood van Khalid heeft Tounssi’s liefde voor muziek bedorven. Hij wil terug naar de Schepper en ver zijn van status. Hij voelt zich smerig en wil zich spiritueel reinigen.

De clip van ‘Onvoorwaardelijk’ begint. Tounssi draagt voor over de liefde voor zijn zoon, die zijn leven “zin gaf toen ik mijn leven met onzin vulde”, die “mijn ogen opende voor mijn Schepper”.

Tounssi herhaalt de vraag die hij vaak krijgt: waarom deelt Tounssi dit met een publiek? Om verantwoording af te leggen.

Op het scherm is een onderwatershot te zien. Tounssi vertelt over ontwaken na buiten bewustzijn te zijn geweest. Hij wil naar boven zwemmen, maar iets houdt hem tegen. Aan zijn been wordt hij vastgehouden door een fan, die bewusteloos is. Hoe verder hij kijkt, hoe meer mensen hij ziet die elkaar vasthouden en naar beneden trekken: een luisteraar van zijn muziek, een oude manager, een buurjongen, zijn moeder, zijn kind. Tounssi moet iedereen wakker maken, anders verdrinkt iedereen mee.

De voordracht eindigt met ‘Het Spijt Me’. Bij dit onderdeel worden geen visuals getoond; er is alleen teks te horen. Tounssi eindigt met een dankwoord.

Appendix VI

Tekst van Abid Tounssi's clip 'Het Spijt Me'

Bismillah

Het spijt me, dat ik je heb laten denken over een mogelijke verandering in de samenleving
Het spijt me, mocht mijn nalatenschap schade hebben toegebracht aan de volgende generaties of kinderen

Het spijt me, voor al die keren dat ik jullie valse hoop heb gegeven en verblind was door mijn ingenomen arrogantie

Vergeef mij, voor het verkondigen van rebellie, de uitdaging te zoeken richting valse profetie

Vergeef me, voor het aanzetten tot haat en discussie, het versterken van het stereotype beeld waar repressie het gevolg van is geworden

Vergeef me, voor de verleiding, de misleiding,

En nee, ik verdien geen award of onderscheiding

Blijf liever bescheiden, media vermijden

En staan achter en voor mijn geloof ten allen tijden

Het spijt me, als ik jullie heb beledigd

Een kloof heb gecreëerd tussen ons in plaats van heb verenigd

Een vloek heb uitgebracht terwijl de menigte zegt: je bent gezegend

Gezegend met een gift, maar het voelde gezegend te zijn met een vloek

Geen voldoening achter het zwarte doek

Meer teksten in mijn hoofd dan de verzen uit het boek

Op weg naar succes, maar het rechte pad was zoek

Het rechte pad was ver

Ik dacht zelf richting een miljonair maar ik kwam erachter dat mijn ziel te zwak was qua *iman*⁵¹

Ik werd geïdoliseerd en neergezet als de ster

Vergeef me, voor mijn leugens, valse beloftes, tijdverspillende secondes

Dat jullie mij serieus namen voor mijn zondes

Excuseer mij, als ik u tijd heb afgenomen terwijl u beter uw tijd kon besteden

Mijn kennis beter met u had kunnen delen, want mijn mening kan werkelijk niemand wat schelen

Mijn mening is niet meer dan een ego

Ik vraag vergiffenis, en nee, ik ben niet emo

Het spijt me, voor het misbruiken van een naam wat voor iets groters stond dan een beweging

Vergeef me, voor mijn onbewuste misvattingen uit deze lezing

En excuseer me voor mijn onwetendheid want ook ik ben niet perfect

Ik vraag niet om uw respect, begrip of compassie

Ik vraag niet om uw empathie of acceptatie

Ik vraag u niks, niks behalve:

Het spijt me

Vergeef me

Excuseer me

---

⁵¹ *Iman* is Arabisch voor (persoonlijke) geloof(sovertuiging). (Campo 2009: 223-4)

Appendix VII

Geraadpleegde mediaoptredens voor analyse paragraaf 3.2.4

2016

Ajouad: Kaaskop of Mocro? El Miloudi, Ajouad. NPO 3, KRO-NCRV. 22 september 2016.

Geraadpleegd via: https://www.npo.nl/ajouad-kaaskop-of-mocro/22-09-2016/KN_1683281.

De Nieuwe Maan. Moussaid, Nadia. NPO 2, NTR. 6 mei 2016. Geraadpleegd via:

https://www.npo.nl/de-nieuwe-maan/06-05-2016/VPWON_1258850.

Gijswijk, Abel van. 'Salah Edin wil niet dat je nog naar zijn muziek luistert.' *Noisey*, 30 september 2016. Online. Geraadpleegd via: <https://noisey.vice.com/nl/article/in-zijn-allerlaatste-interview-vertelt-salah-edin-waarom-hij-al-zijn-muziek-van-internet-af-haalt>.

Noisey. 'Mocrorappers: De Straat, De Woede, De Hits.' Gijswijk, Abel van. Online, 29 maart 2016.

Geraadpleegd via: <https://video.vice.com/nl/video/mocrorappers-de-straat-de-woede-de-hits/5818a98dc782a9887b498b31?ref=noisey>.

Salaheddine. YouTube. 4 april 2016. Online. 'Salaheddine achter de schermen met Ex-

rapper Salah Edin.' Geraadpleegd via: <https://www.youtube.com/watch?v=6qfw8j47xlg>.

2017

BNR Nieuwsradio. Laanen, Judith. 8 april 2017. Item: 'Ik heb mijn zakken kunnen vullen, maar weinig aan de maatschappij veranderd.' Geraadpleegd via:

<https://www.bnr.nl/nieuws/lifestyle/10320863/ik-heb-mijn-zakken-kunnen-vullen-maar-weinig-aan-de-maatschappij-veranderd>

Boers, Erwin. 'Emotionele spijtbetuiging van ooit omstreden rapper.' In: *Leeuwarder Courant*, 11 februari 2017.

Brandriet, Annemiek. 'Het spijt me.' Rapper Salah Edin wordt dichter Abid.' In: *AD/Groene Hart*, 28 januari 2017.

Heerlien, Laura. 'Ex-rapper zegt sorry.' In: *Leidsch Dagblad*, 20 januari 2017.

Stapele, Saul van. 'Nooit meer muziek maken.' In: *NRC Handelsblad*, 2 februari 2017.

Start. Halman, Fernando. FunX. 17 januari 2017. Geraadpleegd via:

<https://www.funx.nl/news/funx/31014-ex-rapper-abid-salah-edin-tounssi-ik-heb-spijt-van-mijn-muziek>

Start. Makkinga, Andrew. NPO Radio 1. 21 januari 2017. Geraadpleegd via:

<https://www.nporadio1.nl/start/onderwerpen/392097-abid-tounssi-bij-start>